

Kairski razgovori pred vznemirjajočimi kulisami

Razgovori o vprašanju Sueškega prekopa, ki so se ta ponedeljek začeli v Kairu med egiptskim predsednikom Naserjem in tako imenovanim odborom petih, so doslej potekali

Žrtve kolonialne politike

Začetkom tega tedna so v Alžiru objavili podatke o izgubah na ljudeh in materialu, ki jih je zahteval upor v Alžiru od svojega začetka v novembru 1954 pa do 1. avgusta letos. Iz teh podatkov je razvidno, da so uporniki v navedenem času pobili 2720 Alžircev, med temi tudi 42 žena in 34 otrok, ter 263 Francozov, med katerimi je bilo 17 žensk in 24 otrok. Poleg tega je bilo uničenih 896 kmetijskih obratov, 246 kmetijskih strojev, 194 trgovin in skladišč, 299 šol, 167.100 sadnih dreves, 3.221.000 vinskih trt, 209.160 stotov slame, krme in žita, medtem ko je bilo odvedenih ali pobitih 31.642 komadov živine.

Kakor so ti podatki žalostni, pa je treba upoštevati, da gre pri tem — zlasti kar tiče števila človeških žrtev — le za žrtve, ki so jih povzročili uporniki, medtem ko poročilo sramežljivo molči o vseh tistih žrtvah, ki jih imajo na vesti francoske vojaške oblasti. Da o tistih raje molčijo, je razumljivo, ker bi bilo drugače še bolj očitno, da vodi Francija v Alžiru pravo uničevalno vojno in bi bila s tem še bolj upravičena pritožba arabskih dežel na OZN. Pred ponovno obravnavo alžirskega vprašanja v OZN pa imajo v Parizu precejšen strah in bi za vsako ceno hoteli preprečiti mednarodno obsodbo Francije v okviru te mednarodne ustanove.

Pa še eno dejstvo dela Franciji skrbi v zvezi z Alžirrom: to ozemlje so si namreč izbrali Angleži za odskočno desko za morebitne oborožene intervencije ali vsaj zastrahovanja napram Egiptu. Iz tega pa bi lahko nastala »internacionalizacija« alžirskega vprašanja, česar se Francija že dalje časa boji in otepa. Kako bo francoska vlada tak razvoj zagovarjala tako pred lastnim parlamentom kakor tudi pred svetovno javnostjo, zaenkrat še sama ne ve. Vendar pripisuje alžirskemu vprašanju velik pomen in je ministrski predsednik Mollet ta teden odpotoval v Severno Afriko, kjer namerava proučevati možnosti novega statusa za Alžir.

Poleg tega pa povzroča alžirsko vprašanje Franciji velike skrbi tudi na gospodarskem področju, kjer je bila vlada že večkrat prisiljena zvišati davčno mero, da si je zagotovila vedno bolj naraščajoče izdatke za vojno. Zdaj pa so našli nov način pridobivanja sredstev za vojaške podvige, ko je parlament po ostrih debatah sklenil razpis posebnega alžirskega posojila v znesku 150 milijard frankov. Dne 10. t. m. bodo Francozi torej začeli prispevati sredstva za nadaljnje vojskovanje, vendar izgleda, da med njimi ni preveč navdušenja, kajti ministrski predsednik Mollet je še nekaj dni poprej smatral za potrebno, da jih je izrecno opozoril na nujnost in veliki pomen tega posojila.

Singapur. — Stranka narodnega gibanja je pozvala vse ostale stranke, ki se bore proti kolonializmu, naj združijo svoje sile za doseg neodvisnosti Singapura, da bi tako skupno dočakali pogajanja, ki bodo aprila prihodnjega leta z Veliko Britanijo. V pozivu je podrobno razčlenila sedanji politični položaj v Singapuru in poudarila, da sta Singapur in Malaja še zmiraj pod kolonialno nadoblastjo. Stranka tudi poziva, naj se vojna v Malaji konča.

v prisrčnem ozračju. Že uvodoma je predsednik Naser poudaril, da se njegovi razgovori z ministrskim predsednikom Menziesom — kakor znano je vodja odbora petih predsednik avstralske vlade Menzies — ne bodo razvijali »v obliki pogajanj, marveč razgovorov«. Zato so na posameznih sestankih tudi le izmenjavali medsebojna mnenja ter iskali podlago za bodoče razgovore.

Na ponedeljkovi seji je odbor petih predložil egiptskim zastopnikom — poleg Naserja sta se razgovorov udeležila z egiptске strani še minister Mahmud Favzi in šef političnega kabineta egiptskega predsednika Ali Sabri — ameriški načrt, ki predvideva mednarodno upravo Sueškega prekopa. Naslednjega dne pa je Naser, ki je ameriški načrt ponovno odklonil, predložil svoj protinačrt, kateri naslanja se na znani indijski predlog predvideva mednarodno ustanovo, ki bi bila tesno povezana z OZN in bi bila le posvetovalnega značaja; sestavljale pa naj bi jo dežele, ki so najbolj zainteresirane na plovbi skozi prekop.

O nadaljevanju razgovorov so se sporazumeli na včerajšnji seji, vendar ob zaključku redakcije še ni bilo znano, kakšni bodo naslednji koraki za ureditev sueškega vprašanja.

Čeprav so kairski razgovori potekali v pristrčnem vzdušju, vendar kulise, pred katerimi so se odvijali, niso bile ravno najbolj vzpodbujajoče. Kajti na bližnjem Cipru so začeli izkrcovati prve oddelke francoskih čet, v Marseilles pa pripravljajo nadaljnje čete za prevoz v Sredozemlje. Tudi v Angliji so v teku vpoklici rezervistov, katerih je v londonskih vojašnicah že nad 60.000, medtem ko je avstralski vojni minister izjavil, da je oddelek vojaščin pripravljen za odhod na Bližnji vzhod. Poleg tega pa so tako angleške kot tudi francoske oblasti že ponovno pozvale svoje državljane v Egiptu in drugih arabskih deželah, da zapustijo to področje.

Ministrski svet je spet zasedal

V torek se je ministrski svet sestel k prvi seji po poletnih počitnicah, da bi rešil vrsto važnih vprašanj. Posebno pereča so vprašanja v zvezi z ureditvijo cen električnega toka in kruha, vendar je iz poročila o seji razvidno, da ravno v teh vprašanjih rešitve niso našli (deloma niti ne iskali).

Pri ureditvi cen električnega toka gre predvsem za nova investicijska sredstva, ki jih je obljubila Svetovna banka v znesku okoli 800 milijonov šilingov. Stavila pa je pogoji, da morajo biti na novo urejene tudi cene za električno energijo, kar naj bi potem omogočilo odplačilo posojila. V pogajanjih so se sporazumeli, da bo povišanje cen v glavnem prevzela industrija in da podražitev toka na široko potrošnjo ne bo vplivala. Na torkovi seji pa kljub temu niso našli sporazumne rešitve in se bo s tem vprašanjem ponovno baval poseben odbor za cene pri notranjem ministrstvu. V obveščenih krogih poudarjajo, da bo ta odbor podaljšal rok za zvišanje cen, ki je bil doslej predviden za 1. oktober 1956, po novem pa naj bi se tok podražil s 1. majem 1957.

O razgovorih o novih krušnih cenah pa v poročilu sploh ni besede, čeprav so delavci v pekarnah v svojih zahtevah po zvišanju plač postavili ultimati, da bodo 9. septembra začeli stavkati, če njihovim zahtevam ne bi zadostili. V zvezi s temi zahtevami so se tudi podjetniki zavzeli za zvišanje cen in bi se moral z vprašanjem baviti ministrski svet.

Rešili pa so na torkovi seji vrsto drugih manj pomembnih vprašanj. Tako so

Nedvomno imajo vsi ti ukrepi namen, da bi prisilili Egipt do privolitve v zapadne zahteve. Zato so vse izjave angleških politikov, češ, da nihče ne želi uporabe sile in da se je Anglija morala odločiti za vojaške ukrepe, ker se ne more sprijazniti z nacionalizacijo Sueškega prekopa, ki da je za njeno gospodarstvo življenjskega pomena, le prazno besedičenje. Dejstvo je in ostane, da pomenijo ukrepi proti Egiptu vmešavanje v egiptске notranje zadeve in očitno nadaljevanje izkušene kolonialne politike.

Na drugi strani pa se zbirajo oddelki tako imenovane egiptске narodno-osvobodilne armade, sestavljene iz prostovoljcev, na področju Sueškega prekopa, pripravljeni, da branijo interese svoje domovine.

Prepoved KP — ovira za združitev Nemčije

Kakor smo zapisali že v predzadnji številki, je prepoved Komunistične partije v Zapadni Nemčiji izzvala najrazličnejše komentarje, ki v pretežni meri soglašajo v tem, da je ta nedemokratski ukrep v veliki meri prizadejal tudi zunanjo politiko Adenauerjeve vlade. Zlasti se je vsled tega znašlo na bistveno spremenjenem položaju vprašanje zopetne združitve Nemčije, kar je v posebni izjavi poudaril tudi centralni komite sovjetske KP, ko pravi, da »taki ukrepi pač samo onemogočajo zopetno združitev nemške države na miroljubni in demokratični podlagi«. Na splošno pa smatrajo v Sovjetski zvezi prepoved zapadnonemške KP za protiljudsko dejanje, ki krši elementarne pravice in svobodo nemškega ljudstva, hkrati pa krepi nemški napadalni militarizem, ki spravlja v nevarnost evropsko varnost in more samo povečati mednarodno napetost.

Tudi podpredsednik vzhodnonemške

Deželni glavar za čimprejšnjo uredničitev člena 7

V zvezi s skupno resolucijo Zveze slovenskih organizacij in Narodnega sveta koroških Slovencev, poslano zvezni in deželni vladi, je prejela Zveza slovenskih organizacij od deželnega glavarja g. Ferdinanda Wedeniga odgovor v nemškem jeziku s priloženim prevodom v slovenščini. V tem svojem pismu z dne 30. 8. 1956 pravi deželni glavar:

Potrjujem prejem Vašega pisma z dne 22. 8. 1956 s priloženo resolucijo ter Vam sporočam, da se koroška dežela zelo zanima, da se obveznosti, izhajajoče iz državne pogodbe, posebno iz člena 7, čimprej uredijo.

Za to se bom v tem smislu zavzel tudi pri zvezni vladi.

vlade Ulbricht je, ko je navajal pogoje Vzhodne Nemčije za zopetno združitev Nemčije, zahteval preklic prepovedi KP v Zapadni Nemčiji. Poleg tega je stavil še naslednje pogoje: zmanjšanje oborožene sile ter omejitev vojaščin v bodoči združeni Nemčiji na 200.000 mož; odstranitev militarističnih in fašističnih elementov iz zapadnonemškega vladnega in vojaškega aparata; postopni umik tujih čet z nemškega ozemlja; prepoved vseh militarističnih in fašističnih organizacij v Zapadni Nemčiji; sodelovanje med vlada v Zapadni in Vzhodni Nemčiji, ki naj bi končno zblížalo obe nemški državi.

Adenauerjeva vlada hoče ovekovečiti tujo zasedbo

Zapadnonemška vlada pod vodstvom krščanskega demokrata Adenauerja zapada v vedno večjo, zdaj že skoraj histerično bojazen pred »nevarnostjo iz Vzhoda«. Zato skuša za vsako ceno preprečiti odhod tujih zasedbenih sil.

V tej zaskrbljenosti je izposlovala tudi izredno konferenco zunanjih ministrov sedmih dežel članic Zapadnoevropske zveze, ki se bo 15. t. m. pričela v Parizu. Na konferenci bo Adenauerjev zunanji minister Brentano napel vse sile, da prepriča tudi ostale države o nevarnosti, ki bi se pojavila, če bi anglo-ameriške zasedbene sile zapustile Nemčijo in prepustile usodo države nemškemu narodu samemu.

Morda pa je vsa ta zaskrbljenost vlade le izraz slabe vesti, kajti lahko bi se zgodilo, da bi nemško ljudstvo — končno osvobodeno tujega gospodstva in tujih bajonetov — prej ali slej obračunalo s sedanjim vladnim režimom, ki je že ponovno pokazal, da mu je demokracija več ali manj tuj pojem.

Končno uradna zavrnitev lažnivih hujskačev

Dolgo časa je bilo v modi, da so Jugoslaviji sovražni krogi vsakega potepuha, dezerterja in avanturista, ki se je ilegalno prikladal čez mejo, sprejemali z odprtimi rokami in slavili kot nedolžno preganjano žrtev komunističnega režima.

Kakor vsak šlager, je postala tudi ta melodija sčasoma dolgočasna in politično neučinkovita. Toda režiserji niso bili v zadregi za novo lažnivo parolo. Obrabljeno ploščo so enostavno obrnili in sedaj kakor v en rog trobijo alarm o slovenizaciji Koroške. Kar so prej poveljevali kot junaški in drzen pobeg v svobodo, je sedaj naenkrat načrtna titoistična infiltracija. Včerašnje žrtve terorja so čez noč spremenili v nevarnost za nemštvo Koroške. Kar je bilo do včeraj še belo, so danes razglasili za črno. To je logika tistih političnih hujskačev, ki hočejo za vsako ceno sejati sovražstvo in povzročati nemir med prebivalstvom, računajoč, da ne poučeni ljudje pač le še nasedajo tudi naj-

bolj neverjetnim lažem. Moralnih pomislekov hujskači se ne poznajo, marveč se ravna po starem jezuitskem receptu, da namen posvečuje sredstva.

Oblast je dolgo molčala in tolerirala hujskaško početje nacionalističnega tiska. Končno je urad koroške deželne vlade potom svoje tiskovne službe z objavo uradnih številok o vseh tujcih, ki so od leta 1945 naprej dobili na Koroškem avstrijsko državljanstvo, le postavil lažnike na pravo mesto in označil vse vesti o slovenski infiltraciji Koroške kot namerne izmišljotine, ki imajo samo namen vznemirjati prebivalstvo in motiti mir v deželi.

(Da so objavljene uradne številke o povojnem pritoku tujcev v našo deželo zelo podobne tistim številkam na Južnem Tirolskem, s katerimi avstrijski tisk dokazuje umetno izpodrivanje tamošnjega domačega prebivalstva potom načrtnega naseljevanja tujih ljudi, naj bo na tem mestu samo mimogrede omenjeno.)

Prvi glasovi k osnutku zakona o kmetijstvu

Pred poldrugim mesecem smo naše bralce, predvsem tiste iz vrst kmečkega prebivalstva, seznanili z okoliščinami, ki so privedle do osnutka splošnega zakona o kmetijstvu, ter z njegovo bistveno vsebino, kakor si jo predstavlja kmetijsko ministrstvo.

Splošni zakon o kmetijstvu ali — kakor se zakon imenuje v osnutku — »Zvezni zakon za zavarovanje prehrane in za ohranitev zmogljivega kmetijstva in zdravega kmečkega stanu« ima namen, »da dopusti tako domačo kmetijsko proizvodnjo, ki bo v mejah, ki jih postavlja narava, zagotovila domačo oskrbo, odgovarjala sprejemljivosti domačega trga in zadostila možnostim izvoza, da varuje ceno in prodajo domačih kmetijskih pridelkov ter da priskrbi domačemu kmetijstvu njegov primerni delež na narodnem dohodku«.

Podrobna določila, ki jih za izvedbo tega namena predvideva osnutek kmetijskega ministrstva, so zelo enostranska. Razumljivo je torej, da so v javnosti sprožila val razpravljanj. Prav tako je bilo pričakovati, da bo doživel osnutek mnogo kritike in da njegovi zagovorniki ne bodo imeli lahkega stališča. To se je tudi zgodilo. Osnutek zakona imajo sedaj v rokah pristojne zbornice in politične skupine. Nekatere od njih so izrazile tudi že svojo kritiko in pripombe.

Poglejmo, kaj pravi k osnutku OeVP, kateri pripada pristojni minister, na katerega pobudo je bil osnutek sestavljen.

Koroško glasilo OeVP »Volkszeitung« posveča v številki od 2. avgusta osnutku zakona uvodnik, kjer edino poudarja, da so avstrijske izkušnje in primeri v inozemstvu pokazali, da si zavarovanja cene in odkupa domačih kmetijskih pridelkov ni mogoče misliti, če ne bo uvoz podobnih pridelkov vezan na dovoljenja. V

ostalem se uvodničar vzdržuje vsake ocene glede vrednosti osnutka in se omejuje zgolj na opis njegove vsebine. Kaj drugega od OeVP tudi ni pričakovati, ko mora po eni strani tolažiti svoje kmečke pristaše, po drugi strani pa se tudi ne more zameriti kmetom in »Bauernbundu« najbolj nasprotnemu »Wirtschaftsbundu«, ki v OeVP dejansko komandira. Zato raje prepušča glasilu »Bauernbunda«, da poje slavospeve ministru Thomi.

Koroško glasilo Bauernbunda »Allgemeine Bauernzeitung« je svojo nalogo v zvezi s tem zakonom izpolnilo kakor na ukaz. V svoji številki od 4. avgusta na prvi strani čez tri stolpce hvali vsebino osnutka in ugotavlja, da avstrijski kmetje pozdravljajo osnutek in pričakujejo, da bodo vsi partnerji, ki bodo o osnutku razpravljali, pokazali zanj primerno razumevanje. V uvodniku iste številke pa ponatiskuje članek, v katerem državni poslanec »Bauernbunda« ing. Hartmann prikazuje zasluge ministra Thome, ki da jih je le-ta imel pri izdelavi osnutka, in kjer ponavlja njegove besede, da bo ta zakon postal prav tako resnica, kakor je postala resnica ureditev cene mleka.

Na drugi strani pa se Wirtschaftsbund nikakor noče pridružiti mnenju Bauernbunda in Thome. Glasilo obrtne in trgovske zbornice za Koroško »Kärntner Wirtschaft« objavlja dne 18. avgusta stališče zvezne obrtne in trgovske zbornice k osnutku zakona, kjer namreč pravi, da osnutek ni pripraven, da bi dovedel do zaželenih gospodarske stabilnosti kmetov, in kjer v celoti odklanja regulacijo odkupa, uvoza in cen za kmetijske pridelke.

Osnutek kmetijskega ministrstva je torej že v samih vrstah OeVP naletel na nenoten odmev.

K osnutku se je oglasil tudi socialistični tisk. Osrednje glasilo Arbeitsbauernbunda »Oesterreichischer Arbeitsbauernbündler« v uvodniku od 14. julija poudarja velike razlike med gledanjem na kmečko vprašanje s strani bauernbundovskih veleposestnikov, grofov in knezov ter med položajem delovnih kmetov in prihaja do zaključka, da je osnutek sicer nesprejemljiv, da pa »se bodo brez dvoma našla sredstva in pota za kompromisno rešitev«. Misel splošnega zakona o kmetijstvu in državnem merilu da je sicer za pozdraviti, vendar pa mora biti zakon tak, da bo onemogočil prednosti velikih pred malimi. Podobno mnenje izraža tudi »Die Neue Zeit« v svojem uvodniku od 28. avgusta, kjer poudarja, da je prvi pogoj za uspešnost načrtnega gospodarstva v kmetijstvu, ki ga predvideva osnutek zakona, načrtnost gospodarstva v državi sploh. Gospodarstvo na velikem prostoru bo tudi v Evropi dovedlo do tesnejšega gospodarskega sodelovanja in odprave carine. Prav ta razvoj pa svari pred preozko rezervacijo kmetijstva.

Takšen je začetek diskusije okoli osnutka zakona o kmetijstvu, ki naj bi — kakor je predvideno — stopil v veljavo 1. januarja 1957. Kako se bo diskusija razvijala dalje in kakšna bo končno usoda osnutka, ne vemo. Slovenska kmečka zveza je svoje mnenje deloma že povedala in ga bo še povedala. Zelo čudno pa je, da OeVP-večina v koroški kmetijski zbornici še ni dala svojemu občnemu zboru priložnosti, da bi o osnutku razpravljala in izpovedala stališče kmetov. Verjetno so se gospodje zbalji tega mnenja in bodo danes na konferenci prezidentov kmetijskih zbornic na Dunaju raje po svoje zavzemali stališče. (bl)

Avstrijsko blago za Bližnji vzhod

V okviru avstrijskega izvoza zavzemajo dežele Bližnjega vzhoda zelo pomembno mesto, kar kaže tudi povpraševanje po avstrijskem blagu, ki se veča iz leta v leto. Posebno so zainteresirani na uvozu iz Avstrije Libanon, Sirija, Jordanija in Saudska Arabija, v katere je bilo tekom lanskega leta izvoženega iz Avstrije različnega blaga za 142,9 milijona šilingov, kar pomeni, da se je izvoz v te dežele zvišal napram letu 1954, ko je znašal 100,2 milijona šilingov, za 42,6 %. Na drugi strani pa se od teh številki bistveno razlikuje uvoz iz teh dežel, kajti Avstrija je lani uvozila iz Libanona, Sirije, Jordanije, in Saudske Arabije blaga samo za 45,7 milijona šilingov. Kljub temu pa pomeni to že zvišanje za 135 odstotkov, ker je znašal uvoz leta 1954 komaj 19,4 milijona šilingov.

Tudi tekom letošnjega leta se nadaljuje

porast izvoza na Bližnji vzhod: v prvem polletju je znašal izvoz 73,3 milijona šilingov, uvoz pa 25,2 milijona šilingov.

Razdeljeno na posamezne dežele, je bil razvoj blagovne izmenjave naslednji: Prvo mesto zavzema Libanon; avstrijski izvoz v to državo se je od leta 1954, ko je znašal 31,85 milijona šilingov, zvišal lani na 54,3 milijona šilingov, medtem ko je bilo v prvem polletju letos izvoženega blaga za 24,7 milijona šilingov. Podoben je razvoj pri Siriji, kamor je Avstrija izvozila lani blaga za 73 milijonov šilingov (leta 1954 46 milijonov) in v prvih šestih mesecih letos 28,6 milijona šilingov. Jordanija je uvozila lani iz Avstrije različnega blaga za 19,76 milijona napram 14,3 milijona šilingov leta 1954, Saudska Arabija pa za 13,2 milijona lani in 8 milijonov šilingov leta 1954.

Kultura, s katero hočejo osrečiti svet

V Ameriki so spet na dnevnem redu izgredi proti črncem

Amerika, »dežela neomejenih možnosti«, je samo na zunaj privlačna in posnemanja vredna, kajti v notranjosti dežele se hkrati, ko bi hoteli svet osrečiti s svojim vzvišenim poslanstvom, dogajajo stvari, ki so v posmeh vsaki kulturi in civilizaciji, stvari, ki so sramota za 20. stoletje. Že lani so vzbudile splošno ogorčenje vesti o rasnem nasilju nad črnci v južnem predelu Združenih držav Amerike in še dobro je v spominu primer črne študentke Lucy, ki so jo izključili z alabamske univerze — samo zato, ker je črnkega rodu.

Zdaj pa je začetek novega šolskega leta ponovno razburil nahujskane duhove in se dogaja, da v raznih krajih s silo skušajo preprečiti vpis črncev na javne šole. To pa se dogaja kljub temu, da je vrhovno sodišče že leta 1954 sklenilo ukinitve rasnih razlik v šolah in v vseh javnih ustanovah in lokalih. Za protičrnsko gonjo obstojajo v Ameriki že dolga leta posebne organizacije, ki so se že ponovno izkazale v nečastnem boju proti sodržavljanom črne polti. Ena izmed glavnih protičrnskih organizacij je zloglasna Ku Klux Klan, o kateri so ravno pred kratkim trdili njeni

voditelji, da je »povsem krščanska organizacija«, v njej pa lahko sodelujejo samo »beli Američani«. Za pozdrav so si ti krvavi »križarji« izbrali dvig leve roke v fašistični pozdrav.

Pred dobrim tednom je prišlo do obširnih izgredov proti črncem v mestu Clinton v državi Tennessee, kjer so morale oblasti poklicati na pomoč vojsko. Povod za protičrnsko gonjo je bil sprejem črnih študentov na doslej izključno »belo« šolo, sprožili pa so jo prav v ta namen poslani hujskači. Iz podobnega razloga je prišlo do neredov tudi v mestu Austin v državi Texas, kjer so nahujskani mladinci napadli celo navzočega državnega pravdnika.

Vzrok za sedanjost poživitev protičrnske gonje je vsaj deloma treba iskati tudi v predvolilni borbi. Veljaki posameznih strank bi si z izrazito gangsterskimi metodami proti črncem hoteli ohraniti glavo belih volivcev, medtem ko imajo za črne volivce v najboljšem primeru le nekaj medlih obljub, za katere vedo, da jih itak ne bodo mogli uresničiti, kajti duhov, ki so jih priklicali s svojo desetletja trajajočo protičrnsko politiko, ne bodo pomirili tako hitro.

PO ŠIRNEM SVETU

Aman. — Načelnik generalštaba navar je odpotoval v Riad kot vodja jordanske vojaške misije. General Abunavar se bo pogajal z vojaškimi predstavniki Saudove Arabije o enakem sporazumu, kakršnega je Jordanija že sklenila s Sirijo, z Libanom in Egiptom in s katerim je bila dogovorjena vskladitev načrtov za obrambo pred napadom Izraela na eno ali več arabskih dežel.

Camberra. — Velika Britanija bo izvedla ta mesec na področjih za atomske poskuse v Avstraliji nekaj poskusov z atomskim orožjem majhnega kalibra. Ti poskusi naj bi pokazali učinke atomskega napada na letališča. Sprožili bodo štiri eksplozije, in sicer dve v zraku, dve pa na vzletiščih.

Pnom Penh. — V glavnem mestu Kambodže so sporočili, da je obisk sovjetskega ministrskega predsednika Bulganina in prvega sekretarja KP Sovjetske zveze Hruščeva, ki je bil napovedan za september, preložen za november. Oba sovjetska državnika je v Kambodžo povabil princ Sihanuk, ko se je v juliju letos mudil na obisku v Sovjetski zvezi.

London. — Na povabilo angleškega letalskega sveta je prispela v London sovjetska letalska delegacija, ki jo vodi poveljnik sovjetskih letalskih sil maršal Žigarev. Med obiskom v Veliki Britaniji si bo sovjetska letalska delegacija ogledala tudi letalsko razstavo v Farnboroughu.

Kairo. — Egiptski časnik »Akbar el Jon« poroča, da je egiptska vlada sklenila tožiti staro sueško družbo v Parizu, ker je zlorabila sklade, ki ji več ne pripadajo. Časnik pravi, da je bil ta sklep sprejet, ko je vlada zvedela, da je družba dajala denar redakcijam francoskih časopisov za gonjo proti Egiptu.

Manila. — V nedeljo se je začela v Bagiu konferenca vojaških predstavnikov v SEATO včlanjenih držav. Te so: Nova Zelandija, ZDA, Velika Britanija, Siam, Francija, Pakistan, Avstralija in Filipini.

Atene. — Grška vlada je naložila svojemu stalnemu delegatu v OZN Palamasu nalogo, naj protestira pri generalnemu tajniku Hammarskjöldu proti aretaciji ciprskega metropolita Antimosa. Palamas bo poudaril, da je ciprska cerkev ostala brez poglavarja, ker so britanske oblasti poslale Makariosa v izgnanstvo na Sechelske otoke, zdaj pa aretirale še njegovega namestnika Antimosa.

Berlin. — V Vzhodni Berlin je prispela delegacija egiptskih novinarjev, ki se bodo nekaj tednov mudili v Demokratični republiki Nemčiji. Na obisk so prispeli na povabilo združenja novinarjev Vzhodne Nemčije.

Moskva. — Delegacija ceylonske vlade se že nekaj dni mudi v Moskvi, kjer s sovjetskimi predstavniki razpravlja o ureditvi diplomatskih stikov ter o poglobljanju gospodarskih in kulturnih tiskov in sodelovanja med Ceylonom in Sovjetsko zvezo.

Buenos Aires. — V Argentini so v zadnjem času aretirali več sto pristašev bivšega predsednika Perona, ker so agitirali za stavke in neredne obletnici zadnjega velikega shoda, ki ga je sklical Peron tik pred svojim padcem.

Amsterdam. — Vladna kriza na Nizozemskem, ki se je začela junija z odstopom vlade po parlamentarnih volitvah, se še vedno nadaljuje. Zastopniki dveh glavnih strank — socialistične in krščanske — kakor tudi neodvisni se trudijo brez uspeha, da bi sestavili novo vlado in tako odstranili krizo.

Stockholm. — Britansko veleposlaništvo v Stockholmu je obvestilo pristojne švedske organe, da ne bo prišlo do obiska britanskih pomorskih enot na Švedskem. Obisk je bil določen za 18. do 21. septembra. Čeprav niso navedli nobenega razloga, sodijo, da je do odložitve prišlo v zvezi z vojaškimi pripravami zaradi sueškega problema.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Na Dunaju vedno manj kavarn

Znano je, da so bile nekoč dunajske kavarne zelo privlačni lokali za srečanje in družabno življenje Dunajčanov. Značilna zatočišča nekdanje dunajske publike polagoma izginjajo. Tudi v tem mestu nastaja vedno več »barov«, kakor je pojav v drugih velikih mestih. Bari so po večini označeni z italijanskim imenom »Espresso«.

„Volkswagen“ z gumami brez zračnic

Vozila te vrste, montirana v tovarni v Wolfsburgu, bodo po izjavi direktorja nemške avtomobilske družbe »Volkswagen« od 1. avgusta dalje opremljeni z gumami brez zračnic. V tovarni v Hannovru, kjer tudi izdelujejo vozila te znamke, bodo upeljali to novost v decembru.

Število združnikov v Evropi

Po novejših statističnih podatkih so v Evropi našli okoli 76.500.000 članov različnih združenj, izmed katerih jih je okoli 43 milijonov v državah vzhodne Evrope in kakih 33 milijonov v zapadni Evropi. Po istih poročilih prevladuje v vzhodnoevropskih deželah število konzumnih in kmetijskih združenj.

V Šmohorju stoji spomenik mednarodne vzajemnosti

Po treh letih neumornega dela je zraslo na severnem pobočju nad Šmohorjem v Zilji razsežno in moderno poslopje za človekoljubno ustanovo, kakršne v Avstriji doslej še ni bilo. Služilo in koristilo bo tistim otrokom, ki so jim otroška paraliza, rahitis, pa tudi razne nezgode zapustile težko breme ohromelosti. V obstoječih zdravstvenih in ortopedskih zavodih so možnosti za telesno in duševno rehabilitacijo teh otrok zelo omejene in je bila vedno bolj pereča potreba po ureditvi specialne ustanove, kjer bi z najmoder-

Karnskih alp v ozadju bo do predvidene dograditve še posebnega personalnega poslopja lahko sprejela na zdravljenje in oskrbo zaenkrat blizu 80 ohromelih otrok do starosti 15 let, za njihovo telesno in duševno dobrobit, za premagovanje in popravo telesnih okvar ter za usposabljanje njihovih še aktivnih moči pa bodo skrbeli izbrani in strokovno posebej izvežbani zdravniki in pomožni medicinski kadri.

Nova zdravstvena ustanova v Šmohorju — uradno se imenuje »Wiederher-

stellungsanstalt für körperbehinderte Kinder« — je v prvi vrsti namenjena koroškimi otrokom, ki so potrebni pomoči. V posledici treh epidemij otroške ohromelosti v povojnih letih je trenutno na Koroškem okoli 500 otrok, ki bi prišli v poštev za zdravljenje v tem specialnem zavodu. V kolikor in kadar bo na razpolago kaj odvisnega prostora, bodo sprejemali seve tudi otroke iz drugih avstrijskih pokrajin in morda celo iz inozemstva.

Poleg te neposredne naloge usposabljanja ohromelih otrok za normalno življenje in poklicno dejavnost pa bo rehabilitacijski center v Šmohorju služil tudi praktičnemu izpopolnjevanju zdravnikov-specialistov na tem področju in strokovnemu šolanju terapevtsko-medicinskega personala. Za organizacijo, način in rezultate dela tega doslej edinstvenega zavoda v osrčju srednje Evrope pa se bodo nedvomno zanimale tudi zdravstvene in socialne ustanove v ožji in širši soseski naše dežele in se samo po sebi razume,

da jim bodo vrata za ogled in proučevanje vedno gostoljubno odprta.

Spričo velikega zdravstvenega in socialnega poslanstva, ki je poverjeno šmohorskemu rehabilitacijskemu centru, je razumljivo, da se je otvoritve minulo soboto udeležilo veliko število gostov iz vse Avstrije in tudi iz inozemstva, zlasti strokovno-medicinskih osebnosti in zastopnikov mednarodnih organizacij, ki so nesebično pomagale uresničevati to človekoljubno zamisel. Ko se je ob tej priložnosti koroški deželni glavar Wedenig zahvaljeval vsem, ki so prispevali h gradnji, je poudaril, da je ta zavod simbol mednarodne solidarnosti ter spomenik miroljubnega in konstruktivnega sodelovanja vseh narodov. Tudi minister Proksch je v svojem otvoritvenem govoru podčrtal, da je v Šmohorju izvršeno delo izraz plemenitega človekoljubja in mednarodnega sodelovanja.

Goethejev muzej

V Düsseldorfu so odprli Goethejev muzej, ki hrani okoli 20 tisoč knjig, risb in izdaj Goethejevih knjig. Muzejska uprava pripravlja posebne razstave, namenjene določenim obdobjem v pesnikovem življenju.

Avtokarta Jugoslavije

II. del — Vzhod, 1:600.000

(Kartografski institut Freytag-Berndt in Artaria, Dunaj VII. Šil. 24.—)

Kot dopolnilo k avtomobilski karti zahodne polovice Jugoslavije, ki se je motorizirani turisti že nekaj časa radi in s pridom poslužujejo, je pravkar izšel še cestni zemljevid vzhodne polovice te naše južnovzhodne sosedne dežele. S tem sta

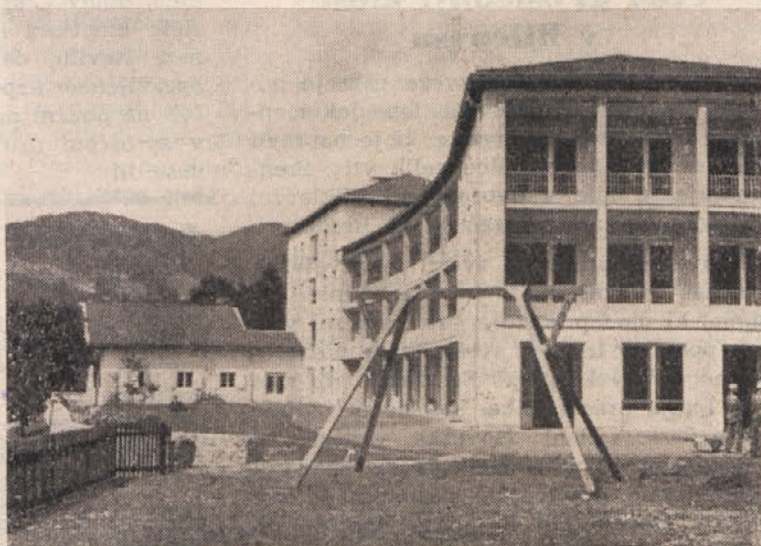
sedaj avtomobilistom in motociklistom ter vsem drugim potnikom v Jugoslavijo na razpolago pregledno izdelani cestni karti vsega jugoslovanskega ozemlja. Pričenši na vertikalni črti Osijek-Sarajevo-Dubrovnik pa obsega II. del tudi še vso severno in srednjo Albanijo, del grške Makedonije do Soluna ter nekaj obrobnega bolgarskega in romunskega ozemlja.

Avtostrada, glavne ceste, povezovalne ceste in ceste lokalnega pomena so na karti prikazane v štirih kategorijah, v lahko pregledni obliki pa so označene tudi kilometraže na krajše in daljše razdalje, številke cest, vzpetine, višinske točke, carinarnice, servisne postaje in mnogo drugih, za motoriziranega turista pomembnih podatkov.

Karta se odlikuje po harmoničnem barvnem sestavu, po lepem in preglednem tisku ter je tako priročno zložena, da jo je zlahka mogoče uporabljati med vožnjo tudi na tesnem prostoru. S svojo bogato vsebino je za slehernega motoriziranega turista in njegove sopotnike zanesljiv vodnik in spremenljivec na vožnji po vseh jugoslovanskih pokrajinah, ki so za tujce zaradi lepote in zanimivosti ter gostoljubnosti prebivalstva čedalje bolj privlačne.

Z izdajo obeh odličnih kart je opravil izdajatelj hvalevredno delo, ki se prijetno razlikuje od destruktivnega dela tistih krogov pri nas, ki bi radi s svojo zlohotno propagando omrtvičili sleherni možnost vzdrževanja in poglobljanja stikov med prebivalstvom naše dežele in sosedne Jugoslavije.

V klimatsko ugodnem in naravno čudovitem okolju ziljskih gora nad Šmohorjem se bodo ohromeli otroci usposabljali za življenje in poklicno dejavnost

nejšimi načini in na temelju najnovejših zdravniških in vzgojnih izkušenj nudili prizadetim otrokom vse pogoje, da se kljub hudim in doslej skoro nepopravljivim okvaram in posledicam prejšnjih bolezni spet usposobijo za koristne in samozavestne člane človeške družbe.

Delovna skupnost koroških ustanov za socialno skrbstvo je z graditvijo in ureditvijo prve take ustanove ne samo v Avstriji marveč daleč naokrog opravila pionirsko delo, ki ne bo samo vzor za podobna prizadevanja v drugih avstrijskih deželah, marveč bo gotovo tudi v tujini našlo zanimanje in priznanje.

Gradnjo in opremo zavoda v Šmohorju so izdatno podprle socialne organizacije Kanade, Anglije, Holandske, Švedske in mnogih drugih držav ter Unicef in Združeni narodi. Ta pomoč je zlasti omogočila nabavo najmodernejših rentgenskih aparatov in naprav za fizikalno, vodno in elektroterapijo ter najsodobnejšo opremo operacijske dvorane, telovadnice, plavalnega bazena ter bolniških in šolskih prostorov. Pri izravnavanju zemljišča okrog zavoda ter pri urejanju poti in igrišča pa so s prostovoljnimi neplačanim delom pomagali pripadniki najrazličnejših narodov v okviru organizacije kvekerjev.

Lepa, po tehtno premišljenih in najbolj smotnih vidikih grajena in urejena stavba v klimatsko zelo ugodnem okolju s čudovitim razgledom po dolini Zilje, po okoliških planinah s skalnatimi grebeni

NOVE KNJIGE

Pri Cankarjevi založbi v Ljubljani sta pred nedavnim izšli tudi naslednji dve knjigi:

Zapiski iz osvobodilne vojne, Rodoljub Čolakovič, V. knjiga, 304 strani, ppl.

S sedanjio peto knjigo je Rodoljub Čolakovič zaključil zbirko svojih zanimivih spominov in doživetij iz narodnoosvobodilne borbe jugoslovanskih narodov. Tudi v tej knjigi — kakor pravi sam — je skušal zapisati vse, kar se mu je zdelo značilno, pomembno za zgodovino ljudske vstaje v Jugoslaviji, vredno, da se obvaruje pozabljenja.

Medtem ko je v prvih štirih knjigah v glavnem zapisal lastna doživetja, se v zadnjem vzevku pogosto opira na pripovedovanja drugih. Zato je v tej njegovi knjigi tudi več obnavljanja tistega, kar je avtor slišal ali prebral, kar pa nikakor ne zmanjšuje deleža, ki ga ima njegova zbirka pri ohranitvi dragocenih dokumentarnih spominov iz velike dobe, ko si je jugoslovansko ljudstvo z orožjem v roki izbojevalo zmago nad fašizmom ter, si tako priborilo svobodo in neodvisnost.

V peti knjigi je avtor obdelal obdobje od začetka novembra 1943 pa do osvoboditve Beograda. Tako je začetek tega dela posvečen velikemu zgodovinskemu zasedanju AVNOJ-a v Jajcu, na katerem se je rodila nova Jugoslavija, osnovana na demokratičnem, federativnem načelu, kot državna skupnost enakopravnih narodov. Zaključuje pa ga osvoboditev Beograda, prestolnice boreče se domovine, ki je prav v tem dogodku videla simbol bližajoče se dokončne osvoboditve.

Borba za socialistično demokracijo, Josip Broz-Tito, VI. knjiga, 464 str., ppl.

V tej knjigi so objavljeni najvažnejši govori, poslanice in razgovori predsednika Tita, ki jih je imel ob različnih priložnostih tekom leta 1952. Knjiga je dragocen dokument o poti, ki jo je Jugoslavija prehodila v enem letu, in sicer prav v letu, ko je bila na eni strani še vedno izpostavljena hudim napadom z Vzhoda, medtem ko so jo z druge strani skušali izsiljevati zaradi vprašanja Trsta in Primorske.

Tudi navedeni knjigi lahko naročite pri »Naši knjigi« v Celovcu, Wulfengasse 15.

Lojze Ude:

TEORIJA O VINDIŠARJIH

(Osnutek kritične razprave)

V knjigi svojih mladostnih spominov pa tudi koroški nemški pisatelj J. F. Perkonig priznava žaljivo obnašanje nemških nacionalistov na Koroškem nasproti Slovincem v tistem času. Govori o bratovskem razmerju med slovensčino in nemščino v starejši dobi, nato pa pravi: »Ko pa so se začeli nekateri nad tem, da sta bila oba jezika v tako bratovskem razmerju, razburjati, se je s tem prebudil že prvi nemir in nekaj sram je skalil nedolžnost občutja. Tedaj so nekateri že začeli zatajevati svojo staro slovensko govorico, ker so ji nespametni ljudje, ki so govorili, da prinašajo takomeren napredek, odkazali podrejeno mesto in jo poizkušali v očeh slabšev, plašljivcev in malomarnežev poniževati...« (str. 64). In nadaljuje: »Kot otrok sem torej moral slišati slovenske pesmi, znal pa nisem nobene, in danes mi je, kakor da sem v svojem življenju nekaj zamudil. Tako sem se po svojih zmotah, ki so seveda izhajale tudi od lažnih prerokov in sploh po tuji krivdi, odtujil drugi nič manj lepi duši (pisatelj misli slovensko dušo) moje domovine. Vso mojo mladost mi je duh časa dopovedoval, da ima slovenski jezik pri nas v deželi le še manjšo, gostinsko pravico, da se zadovolji s prostovoljno darovano ljubeznijo zve-

stih privržencev« (str. 66). Reakcija Slovencev na tako žaljivo obnašanje je bila seveda kaj različna po socialni moči, po moralni sili, po zavednosti. Močnejši so se uprli, slabotnejši pa so se uklonili, začeli so se sramovati svojega jezika in imeli za svojo največjo socialno dolžnost naučiti se jezika nemških gospodov. Postali so, kakor jim pravijo zavedni Slovinci — nemčurji. Nemci so jih imenovali »deutschfreundliche Slovenen« ali »Windische«. Odnosi so se, kakor vedno v vzdušju nasilja in zvodništva, začeli prepletati, reakcija na to nasilje je zadobivala tudi bolesterne poteze.

»Windischer«, »windische Sprache« pravzaprav slejkoprej pomeni Slovence, slovenski jezik, preprosti nemški človek istega socialnega položaja kakor Slovinci povečini uporablja ta naziv brez kake žaljive misli, toda po prevladajočem vplivu nemške nacionalistične inteligence in meščanstva zadobiva ime »Windische« vedno bolj žaljiv pomen in budi pri zavednih Slovincih vedno hujši odpor. S »Slovenen« označujejo nemški nacionalisti predvsem tiste Slovence — a brez doslednosti —, ki kažejo svojo kulturotvorno in politično voljo ter se upirajo zgodovinskemu, jezikovno, politično, gospodarsko in kulturno privilegirano položaju nemštva in s tem položajem

vzročno zvezani germanizaciji. Z »Windische« pa imenujejo vse druge nezavedne Slovence ali Slovence, ki so v taki zavisnosti od Nemcev, da morejo Nemci izvajati nanje pritisk. Tako že s tem imenom označujejo njihov dejanski, zgodovinsko-pogojeni, od Nemcev zavisni, podrejeni položaj. Ne da bi prirodno logično ločevali predvsem med zavednimi in nezavednimi Slovinci ter renegati, brez čuta za težki socialni položaj večine Slovencev, dajejo Slovincem, ki iz enega ali drugega vzroka ne nastopajo kot Slovinci, celo posebno etnično ime. »Windische« pomeni socialno plast, ki je rojena za hlapčevanje in gnojilo nemške rasti. Samo v zvezi s tem splošno socialno diskriminirajočim pomenom imena »Windische« in v zvezi z dejstvom, da se je že v prvi polovici XIX. stoletja pri zavednih Slovincih utrdilo prepričanje, da smejo biti imenovani v nemškem jeziku le z imenom »Slovenen«, je razumljiv silovit protest zavednih koroških Slovencev proti sicer stoletnemu nemškemu poznamenovanju z nazivom »Windische«. V glavnem se more reči, da je tisti Slovenec, ki danes na Koroškem brez vsakega občutka nezadovoljstva prenese naziv »Windischer«, otopel za pravičnost in svojo čast. Če se pri tem sklicuje celo na socializem, mu je socializem pač samo kruhoborstvo. Tudi tisti Nemci, ki tega naziva ne uporabljajo več z izrecno žaljivim namenom — in takih je danes večina — kažejo z njegovo uporabo nerazumevanje za zgodovinski razvoj, ki je nekdanjo splošno nemško označbo za

Slovence, t. j. »Windische«, nadomestil s »Slovenen«. Ker je v predstavi teh ljudi »Windischer« tisti ponižni Slovenec, ki se brez lastne volje da gnosti od nemško-nacionalne družbe in ki ne kali »deželnega miru« še s kakimi zahtevami za zavarovanje svojega jezikovnega, narodnega obstoja, ker prihaja to do izraza v vsem njihovem občevarju s Slovenci, žalijo zavednega Slovence s tem nazivom tudi, če tega ne nameravajo. Tako pač je, do tega je privedel zgodovinski razvoj, ki je bil na Koroškem vedno pod močnim vplivom nemško-nacionalističnih šovinistov in njihovega visokostnega gledanja na koroške Slovence.

Toliko o postanku žaljivosti imena »Windische«.

b) Pa tudi postanek teorije, da so »Windische« po svoji jezikovni, etnični pripadnosti nekaj drugega kakor Slovinci, spada, kakor rečeno, šele v to razdobje. Do druge polovice XIX. stoletja ni nobenemu Nemcu prišlo na misel, da bi kaj takega trdil.

Zanimivo pa je, da se uradna Avstrija, Dunaj, v odporu proti slovenskim zahtevam vindišarske teorije ni posluževala, od vsega početka ne. Izjave nekaterih avstrijskih prosvetnih ministrov so pod vplivom nemških nacionalistov na slovenskem ozemlju hotele sicer razlikovati med »vindišarskim« dialektom in slovenskim knjižnim jezikom, a so jih slovenski zastopniki vedno uspešno zavračali.

(Se nadaljuje)

Bilčovs

Do malega skozi tri tedne smo se pri nas pripravljali na vesele dogodke. Povod našemu veselemu razpoloženju so bile tri poroke. Pri nas je namreč star običaj, da dogodek, ko se poročita dva mlada človeka, ni samo praznik za novoporočena in ožji krog sorodnikov. Koraka v novo razdobje življenja se namreč veseli vsa okolica in na poročnem slavlju se radi zberejo številni gostje, da se pri petju in godbi veselijo z mladim parom ter mu želijo mnogo sreče na skupni življenjski poti. Take navade se pri nas držimo, ker hočemo ostati zvesti izročilom naših prednikov.

Prvo poroko smo imeli dne 18. avgusta t. l. Tiči Krušic, p. d. Čebrov v Pugu, in Irmu Rabič, p. d. Matevžnica v Bilnjovu, sta se poročila. Temu paru sta 26. avgusta sledila Peter Šofman, p. d. Petrus v Bilčovsu, ki si je za svojo življenjsko družico izbral Micijo Boštjančič, p. d. Boštijevo v Branči vesi. Micka je bila mnogo let marljiva pevka pri našem domačem pevskem zboru. Tretja svatovščina pa je bila 1. septembra, ko sta se poročila Valentin Kvančnik in Franica Kvančnik. Mlada zakonca sta si uredila v Bilčovsu prijeten nov dom.

Vsem novoporočencem iskreno čestitamo in želimo mnogo sreče!

Djekše

Kmetica Antonija Slamanik je pred nedavnim obirala češnje. Pri tem je imela nesrečo, da je padla z drevesa kake tri metre globoko. Pri padcu se je precej hudo ponesrečila.

Kmečka delavka Rozalija König je prišla z nogo v kolo voza na konjsko vprego. Pri nesreči si je zlomila členek ter so jo morali prepeljati v bolnišnico za nezgode v Celovec.

Zgornja vesca

Huda delovna nesreča je zadela starega Črničevega očeta v Zgornji Vesci. Čeprav je oče že pred leti oddal svoje poslastvo sinu Miheju, je še vedno rad pomagal pri vsestranskem kmečkem delu. Tako je tudi pred nedavnim pomagal pri mlačvi s strojem. Ko je ustavil motor in snel jermen, je hotel popraviti migajoči zob na pinji. Računal je, da je že varno ter je stopil k mlatilnici in stegnil roko v stroj. Pinja pa se je še vrtela, zobje so ga zgrabili za roko in zgodila se je nesreča. Zobje so mu razmesarili prste in dlan tako hudo, da so mu morali v bolnišnici za nezgode v Celovcu amputirati roko. S hudo prizadeto Črničevo družino iskreno sočustvujemo in želimo očetu, da bi čimprej okrevall

Celovec

Dvainštiridesetletni Gerhard Jakob se je moral leta 1941 boriti za fašiste pri Tobruku. Na bojišču ga je zadela krogla naravnost v usta, nato pa ga je zasula še bomba iz letala. Ko je prišel k zavesti, je bil v neki angleški bolnišnici, kjer je moral ugotoviti, da je zgubil dar govora. Mož je bil pet let v angleškem ujetništvu in sedem let je prebil v raznih bolnišnicah. V Padovi so ga dvakrat operirali, vendar ni ničesar pomagalo, mož je ostal nem.

Končno je pred dobrimi tremi tedni prišel v Celovec, da bi mu operirali ušesa. Pri tej priložnosti so preiskali tudi njegovo govorno stanje. Glasilke so našli še v redu in s potrpežljivim zdravljenjem je zdravnikom uspelo, da so mu vrnilo sposobnost govora.

Pacient se je večkrat zadrževal v kolo-dvorski restavraciji, kjer so ga natakale poznale kot nemega in si je pomagal s tem, da je svoje želje napisal na kosček papirja. Nemalo se je po njegovem ozdravljenju prestrašila neka natakara, ko je doslej nemi gost proti vsakemu pričakovanju spregovoril in razločno povedal svoje naročilo.

Otok

Zidar Avgust Safron iz Raven se je v četrtek minulega tedna peljal z motornim kolesom in na Otoku zadel v obcestno zidovje. On in njegov sopotnik na spremnem sedehu Andrej Majer iz Gorici sta strmoglavila ter se precej močno poškodovala. Oba ponesrečenca so prepeljali v bolnišnico v Celovec.

Otvoritev potujočega kina SPZ

Po dolgih prizadevanjih in odstranitvi raznih ovir je Slovenski prosvetni zvezi končno uspelo uresničiti še eno točko sprejetega načrta: začel je poslovati potujoči kino SPZ.

Pri prvi otvoritveni predstavi v soboto, dne 1. septembra t. l. v Št. Janžu v Rožu je zato po »Tednu v slikah« spregovoril predsednik SPZ tov. dr. Franci Zwitter v obeh jezikih in poudaril:

Kulturno-prosvetno delo brez upoštevanja filma v današnjem času ni popolno. Iz tega spoznanja se je SPZ trudila, da bi mogla tudi v tej smeri zadostiti kulturnim težnjam našega ljudstva. Jezik umetnosti je mednarodni in razumljiv vsakomur in bo zato tudi SPZ predvajala filme vseh narodov, imela pa pred očmi le eno skrb, da bodo filmi, ki jih bo kazala, res dobri. Namen tudi tega filmskega delovanja pa je isti kakor namen in cilj vsega delovanja SPZ sploh: da dviga kulturno raven našega človeka in ga vzgaja k človečanstvu in da predvsem na tem ozemlju vrši plemenito kulturno poslanstvo razumevanja, zblizanja in mirnega sožitja med narodi. Prav zaradi tega je izbrala za otvoritev tudi nagrajeni film »Poslednji most«, katerega glavna igralka Maria Schell je prejela poleg drugih nagrad Zlato lovoriko kot nagrado za najboljši film za zblizevanje med narodi. Ob otvoritvi želimo, da bi naš kino vršil to poslanstvo ne le danes, temveč vedno in vsepovsod.

Bistrica v Rožu

V zadnji številki smo na kratko omenili, da nas je za vedno zapustil najstarejši mož v naši okolici, spoštovani Janez Rogačnik, ki smo ga 26. avgusta ob številni udeležbi žalnih gostov spremili na njegovi zadnji poti. Pokojni oče je dosegel starost 93 let. Prejšnja leta je bil dolgo zaposlen v bivši tukajšnji tovarni za žice. Več let je bil mojster in ko je tovarna svoj obrat ustavila, je bil upokojen. Kmalu po vojni pa se je v gozdu ponesrečil ter si zlomil nogo. Iskal je pomoči v bolnišnici, toda niso mu mogli pomagati ter so morali amputirati nogo.

Pokojni Rogačnik je bil vesele in zdrave narave. Saj je bil razen nesreče z nogo bolan samo dva dni. Svojo vedro naravo je pokazal tudi s tem, da je zelo ljubil naše petje in skoraj do zadnjega tudi sam rad prepeval. Dejal je tudi, če bi imel še nogo, bi šel še plesat. Kot mož značaj je vse svoje življenje ostal nemojno zvest tudi slovenski narodni družini na Koroškem.

Številna udeležba žalnih gostov na pogrebu je najboljši dokaz, kako je bil pokojni Janez Rogačnik priljubljen in pri vseh spoštovan. Delavski pevski zbor mu je v slovo zapel žalostinke, žal, da samo nemške, ker bi pokojni gotovo zaslužil, da bi mu v zadnji pozdrav zapeli tudi kakšno slovensko pesem. Naj si vrli mož spočije v domači zemlji, žalujočim sorodnikom pa velja naše iskreno sožalje!

Vovbre

Minulo nedeljo, ko je bilo izredno lepo vreme, je seve vsakdo izkoristil svoje prometno sredstvo in se odpeljal v bližnjo ali daljno okolico. Vendar ravno v nedeljah grozi največ prometnih nesreč, ko so vse ceste prenapolnjene z najrazličnejšimi motornimi vozili. Večkrat je povod nesreče nepredvidnost, pogosto alkoholizirano stanje voznikov, često pa nesrečno naključje. Nesreče se pogosto končajo z usodnim izidom. Poleg številnih manj ali huje ponesrečenih potnikov je minula nedelja zahtevala na Koroškem tudi dve smrtni žrtvi.

Kakor slišimo, je v Himmelbergu zadela 18-letna Renate Stelzl z motornim kolesom v plot ter sta s 57-letnim kovačem Unterdörflerjem iz Radentheina strmoglavila. Dočim je Stelzl odnesla samo lažje poškodbe, se je kovač težko ponesrečil ter je v bolnišnici Waiern podlegel hudim poškodbam.

Pri nas pa se je sredi dopoldneva čevljarski mojster Franc Picej odpeljal s svojim motornim kolesom v smeri proti Št. Jakobu. Ko je na Paški cesti hotel zaviti na stransko pot, je trčil z osebnim

Po teh kratkih besedah je sledil omejen avstrijsko-jugoslovanski film, ki ga v Št. Janžu v Rožu še ni predvajal noben kino. Krasna optika in jasni zvok popolnoma nove najmodernejše aparature nemške proizvodnje sta prispevala, da so obiskovalci še z večjim užitkom in navdušenjem sledili pretresljivi zgodbi filma, ki sredi krute borbe med jugoslovanskimi partizani in hitlerjevsko napadalno vojsko prikaže kot najvišji ideal — resnično človečanstvo.

Film »Poslednji most«
v Bilčovsu

Slovenska prosvetna zveza nam je minulo nedeljo posredovala lep dokumentarni film »Poslednji most«, ki je napravil na vse številne gledalce velik vtis. Predvajanje je bilo v dvorani pri Miklavžu, in sicer dvakrat, namreč ob 15. in 20. uri.

Slovenski prosvetni zvezi smo hvaležni, da nas je obiskala s tako značilnim filmom, ki nam prikazuje ves nesmisel vojnih pohodov ter tudi svetle točke požrtvovalnega človekoljuba. Spoznanje, da smo vsi ljudje brez razlike, kakšnemu narodu pripadamo, člani človeške družbe, ter medsebojno spoštovanje in priznavanje neokrnjene pravice do samobitnega življenja morejo biti dragocen doprinos za ohranitev trajnega miru v svetu.

avtom, ki ga je šofiral športni učitelj Pavel Svibek iz Dunaja. Nesrečni Picej je strmoglavil na cesti, in sicer tako strahotno, da si je prelomil lobanjo in takoj preminul. Pa tudi žena avtomobilista se je hudo poškodovala, sofer je odnesel poškodbe takrat še ne ugotovljene stopnje, lažje poškodovana pa je bila tudi gospodinjska pomočnica, ki se je peljala v avtomobilu.

Tragičen dogodek je vzbudil veliko pozornost in sočutje s prizadetimi. Smrtno ponesrečeni čevljarski mojster je bil zaradi svoje pridnosti in lepega značaja zelo priljubljen v okolici.

Zahomec

Kmet Andrej Moser v Zahomcu je polagal v svojem gospodarskem posloplju deske za tla. Ko je stopil na desko, ki še ni bila pritrjena, je padel skozi odprtino kake 4 metre globoko v prostor za krmo. Pri padcu si je polomil dve rebri.

Bogat spored prihodnje gledališke sezone
v Celovcu

Direktor celovškega mestnega gledališča Fritz Klingenberg je na tiskovni konferenci, ki jo je priredil pretekli teden, podal pregled dela tekom enega leta in obenem tudi obrazložil program za bodočo gledališko sezono. Poudaril je, da je z delom preteklega gledališke sezone kar zadovoljen, čeprav so nastopile nekatere težkoče in ovire. Dejal je tudi, da je celovška publika v glavnem bolj konservativna v okusu in bolj upošteva klasična dela, medtem ko se za novejša dela manj zanima.

Uprizoritve resnih klasičnih dram so imele doslej le malo obiskovalcev. Zato se je direktor gledališča za prihodnjo sezono spoznaval s šolskimi oblastmi, da bo gledališče dajalo posebne predstave za šolsko mladino in na ta način zvišalo število obiskovalcev teh predstav in obenem pomagalo tudi pri vzgoji šolske mladine.

Gledališko sezono bodo začeli 21. septembra z Leharjevo opereto »Vesela vdova«, 26. septembra z Goldonijsko veseligrjo »Kavarna« in 28. septembra z Verdijevo opero »Maškerada«.

Komorno gledališče bo gledališko sezono otvorilo z Devalovo veseloigro »Spletčica« (Kammerjungfer). V prihodnji gledališki sezoni bo tudi nekaj premier in prvoizvedb, vendar bo teh največ prav v komornem gledališču.

V gledališču pa bomo poleg številnih zanimivih in vabljivih del v prihodnji sezoni videli tudi nekaj novih igralcev in pevcev, ki bodo delno nastopali kot gostje, nekateri pa so zadolženi za celotno gledališko sezono. Namesto mariborskega tenorista Jerneja Plahute, ki je preteklo gledališko sezono navduševal celovško publiko, bo zdaj pel mladi

OBVESTILO

SLOVENSKE KMEČKE ZVEZE

Krajevni odbor Slovenske kmečke zveze v Libučah bo priredil

Tekmo koscev

(s kosami in kosilnimi stroji)

s petjem, godbo in prosto zabavo v soboto, dne 8. septembra 1956, ob 14. uri (na mali Šmaren, torej ne v nedeljo, kakor je bilo javljeno v prejšnji številki). Prireditev bo na travniku Knaža, na ravlini med Šimonom in Travarjem, levo ob cesti v smeri iz Pliberka proti meji.

Vabljeni vsi! Kmetje in kmetice, mladina, delavci, ki ste povezani s podeželskim kmečkim ljudstvom, pridite v obilnem številu, da se bomo po že skoraj opravljenem napornem poletnem delu srečali na poučni prireditvi, poleg tega pa se v sproščeni družabnosti pomenili in poveselili!

Iz koroške lovske statistike

Deželni lovski mojster je pred nedavnim na obnem zboru koroških lovcev v Šmohorju v svojem poročilu med drugim povedal, da znaša število članov lovske organizacije 5812 ter da se je v minulem lovskem letu dvignilo za 106 novih članov. Dohodek deželne vlade za lovske karte dosega okoli 300 000 šilingov. V lovskem letu 1955/56 so odstrelili 2296 jelenjadi, 6601 srnadi, 1385 gamsov in 6351 zajcev. Skupna vrednost ustreljene divjadi je znašala okoli 3,7 milijona šilingov.

V koroških loviščih se je močno pomnožilo stanje jelenjadi in srnadi. Stanje zajcev je ostalo na prejšnji višini, nadovalo pa je stanje divjih kur in ruševcev. Fazani pa se vedno bolj udomačujejo v naših krajih.

Tujski promet v Celovcu v prvem polletju

Na seji mestnega odbora je mestni svetnik Novak poročal o nočnih in v Celovcu, ki so jih uradno ugotovili. V Celovcu je danes na razpolago okoli 1370 tujskih postelj. V prvem polletju letos so v Celovcu našli 39 135 tujcev s 67 000 nočninami. V primeri z istim razdobjem prejšnjega leta je v letošnjem prvem polletju število tujih gostov naraslo za 43,1 odstotka, število nočnin pa za 70,9 odstotka. Število nočnin inozemcev se je letos v primeri s prejšnjim letom dvignilo za 90 odstotkov. Pri tem pa mnogo nočnin v privatnih prenočiščih ni upoštevanih.

Američan William Blankenship. V celoti je gledališče pridobilo 25 novih oseb.

Direktor Klingenberg je še posebej poudaril, da imajo Celovčani najcenejše gledališče v celi Avstriji in da se cene tudi za naprej ne bodo spremenile. Zato upa, da bo gledališče privabilo še večje število obiskovalcev, kot jih je bilo doslej.

Novost za Celovec je bila letošnja poletna gledališka sezona, ki je imela mnogo obiskovalcev, predvsem tudi tujce. Predstave so bile delno v Šubertovem parku, delno pa tudi v gledališču. S tem namerava direktor Klingenberg tudi nadaljevati. Vendar pa je dejal, da bo še nadalje vztrajal pri svojem širšem projektu, da namreč ob Vrbskem jezeru najde primerno mesto za poletne gledališke predstave. Seveda je ta načrt povezan z velikimi stroški, ki pa jih bo po njegovem mnenju le mogoče kriti, ker se za načrt zanimajo tudi kraji ob jezeru, kot na primer Poreče in Vrba. Do uresničitve široko zasnovanega načrta pa bodo izpopolnili gledališče v Šubertovem parku ob mestnem gledališču ter tako tudi v poletnih mesecih nudili mnogo užitka ljubiteljem tovrstne umetnosti iz Koroške in inozemstva.

KOLEDAR

Petek, 7. september: Marko
Sobota, 8. september: Rojstvo D. M
Nedelja, 9. september: Peter K.
Ponedeljek, 10. september: Nikolaj
Torek, 11. september: Prot.
Sreda, 12. september: Ime Marijino
Četrtek, 13. september: Notburga

Gora lepih razgledov

Goro lepih razgledov bi lahko imenovali Plešivec, zapadnega sosedu Pohorja in najvzhodnejšega zastopnika Karavank. Razgled s temena te gore je lep in raznolik. Na vzhodu pozdravlja gorskega potnika Pohorje z gornjo Mislinjsko dolino, na jugu se črtajo na obzorju Kamniške alpe in Zasavje, deloma tudi Julijci s Triglavom, na zapadu Peca, Karavanke, Visoke in Nizke Ture, na severu Golica, Košenjak in v daljavi srednještajersko gričevje. Po cerkvi, ki se nahaja na Plešivcu, pravijo tej gori tudi Uršlja gora ali Urška. Cerkev na Plešivcu so gradili od leta 1584 do 1602. Tudi pred tem da-

tumom je morala gora imeti svoje ime, torej bo ime Plešivec ali Pleša (po dr. Jos. Tominšku) prav gotovo starejše, ime Uršlja gora pa je le novejšega datuma, po cerkvi, ki je posvečena sv. Uršuli.

S Pohorjem živi Urška v dobrih sosedskih odnosih, pa tudi ljudska pripovedka o Jezerniku povezuje obe gori. Pripovedka namreč pravi, da je pred zidavo cerkve imel Jezernik na Plešivcu svoje jezero. Zvonjenje v novi cerkvi pa ga je pregnalo z jezera vred na Pohorje med borovce, do kamor glasovi zvonov ne sežejo.

Taka je torej Uršlja gora, taka je njena lepota, ki je znana že skoraj vsakemu planincu. Vzpon na Plešivec je hvaležna in ne preveč naporna tura v planine. Vsak pa se vrača navdušen nad lepim razgledom in nad planinskim rastjem, ki je tu zelo mnogovrstno in bujno.

F. J.

S turbanom ali brez njega

Neki kmet je dobil pismo. Toda pisano je bilo v turškem jeziku in ga ni znal prebrati. Na poti je srečal turškega hodža s turbanom na glavi.

»Efendi,« ga je nagovoril, »prosim te, preberi mi to pismo!«

»Ne znam, prijatelj,« je odgovoril hodža.

»Kako to?« se je začudil kmet. »Turban nosiš in ne znaš brati?«

»Eh,« mu je odvrnil hodža, »če je to odvisno od turbana, ga kar vzemi. Posa-di si ga na glavo in preberi pismo.«

Bosanska ljudska pripovedka

Bernard Shaw in boljša družba

Angleškega dramatika Bernarda Shawa so povabili v boljšo družbo, kjer se je znašel v sosedstvu dame, ki si je na vso moč prizadevala, da bi ga očarala.

»Vi ste zelo lepi, madam,« je rekel Bernard Shaw, ko se je naveličal njene vsiljivosti.

»Škoda,« je odvrnila dama, ki je dojela pisateljevo pikrost, »da tega tudi jaz ne morem trditi o vas.«

»To je vendar zelo enostavno,« je dejal Shaw. »Zlažite se, tako kot sem se vam zlagal tudi jaz.«

Maček, pes in kozel

Na pristavi so živeli maček, pes in kozel. V mraku so polegali na podsteno in se zapletli v razgovor, kaj je najboljša na svetu.

»Najboljša je mleko,« je pričel maček. »A tudi pri miškah nisem izbiren.«

»Ni res!« je pes godrnjaje ugovarjal ješčemu mačku. »Najboljša je mastna kost!«

Kozlu ni bilo všeč ne prvo in ne drugo. Zato je zameketal: »Nič ni slajšega od svežega sena.«

Tako so se divje prepirali, toda niti en predlog ni obveljal, ker niso bili složni.

Dva žlahtna bisera imam!

Pod gornjim naslovom smo pretekli ted- den objavili pesem Pavla Kernjaka, kjer pa se nam je v drugem verzu druge kiti- ce vrnila neljuba pomota, in sicer smo pomotoma objavili:

»tako mi je naročila,«

medtem bo bi se moralo pravilno glasiti:

»tako mi naročila.«

32

Nato kriki straž, trepetanje žarometov in glasen, porogljiv smeh.

Kolona v rovu se začne po polzevo premikati.

»Naprej!«

Kolona se spet ustavi.

»Prvi je zunaj!« gre signal.

»Gato!«

Čez kakih deset radostnih minut spet:

»Naprej!«

»Drugi je zunaj!«

»Štefan!«

Dušan opreza, ne more pa slediti. Zato se vse ustavi. Dolgo ni ničesar.

»Kaj je?«

»Kaj stražni uti je prišel vojak!«

»Že?«

»Prišel je prej ko po navadi!«

»Kaj zdaj?«

»Trebalo bo počakati!«

V rovu je Ljubo zdaj četrti. Z rokami se dotika Črtovih čevljev, za njim je Marja- nova glava. Kolona miruje — tako se zdi — že celo večnost. Ljubo je že šestkrat pregledal v duhu, ali je izpolnil vsa naro-

čila. Ne svetle srajce, da je ne bi videli v temi! Ne okovanih čevljev, da ne bi ropotali po kamenju! Nekaj kompaktne hrane! Da, vse je v redu, samo hrana, ej, ta pa je v Petrovem nahrbtniku. Nato ga preblisne še spomin na dom. Pred dvema dnevoma jim je pisal: »Hrana je dobra. Ničesar ne pošiljajte!« Zadnje je podčrtal. Ali bodo razumeli?

Marjan leži za njim in čaka. Prvič je v rovu. Ni hodil delat v teleskop, ker zelo slabo vidi. V kampu je bil pod tujim imenom. Po glavi mu rojijo vznesene misli o bodočnosti in osvoboditvi. Manj je človek akcije, več razmišljanja, četudi je sam ves v akciji splošnega boja. Žal mu je, da poprej ni šel vsaj enkrat v rov: navadil bi se nanj, spoznal bi ga in manj težko bi bilo zdaj čakanje v tem čudnem vzdušju.

Dušan čaka pri izhodu. Miren je. Previdno se vzbne iz ozkega rova in pomoli glavo ven. Na desni je mitraljezec, spredaj alpinec pred uto. O zaradi mitraljezca bi še šlo, a alpinec, alpinec! Priluhne njegovim šumom: samo kdaj pa kdaj napravi kak korak, dva, in spet stoji, stoji... Noč je mirna, topla kakor mlačna kopel. Najmanjši šum ne moti sanjajoče pokrajine. Nebo je polno zvezd. O, ko bi se od nekdaj pripodili oblaki in bi se zavrtel veter! Ko bi zatulil vihar in bi se razdivjala furlanska nevihta! Vsi bi bili na mah zunaj! Toda nič, prav nič... Povsod tišina... samo pesem čričkov, večno ista, kakor mirno

dihanje narave. O ko bi se zdaj spet oglašili pevci! Zamudili smo najlepši čas. Zamudili smo se Kayrosu, bogu srečnega trenutka. Gato bi bil moral pričeti vsaj eno uro prej! Počakati je treba!

Dušan se kakor maček splazi iz rova v razor. Preden se premakne, premisli vsak najmanjši gib. Z roko zadene ob koruzno steblo. Posušeno listje zašumi, da ga strese mrz. Nekaj minut se sploh ne gane. Vrače koruzno listje! Že pri Štefanu ga je zazeblu, ko je zašumelo. Na to sploh niso mislili.

Leže v razor ob luknji. Gleda proti kampu. Barake ležijo zleknjene druga ob drugi. Triintriideseta je najbližja. Kako majhna je! Canal grande je mrtev, močne žar-nice samevajo nad njim. Nobenega človeka nikjer. Tisoči spijo. Še najlaže jim je, kadar spijo. Ne muči jih lakota ne skrb in ne strah. Dušan vstanejo pred očmi udrta lica, bolne oči, zmedene kret-nje. Odleže mu: samo da spijo in se ne mučijo! »Ko bodo pa zvedeli za naš beg, ne bodo spali! Od veselja ne bodo spali!«

Barake se širijo vsepovsod... na desni, na levi, kamor seže oko. Na skrajni desni so šotori, ker je barak premalo. Komaj jih vidi, stisnjene k tlom kakor speče kokoši. »Hudiči, vrnil se bomo, in požgali to gnezdo,« zakolne Dušan.

Koruzna močno zašumi. Alpinec odriva stebila in rine vanjo. V Dušanu zavre. Prihuli se še bolj k tlom. Zazdi se mu, da

Naša Mačka

Naša mačka
vse otačka,
samo miši ne lovi;
tudi muca
zmeraj truca,
ker se miške še boji.

Ta naš Pavlek,
mladi favelek,
zadovoljno se smeji,
ker naš Franček,
ta zaspanček,
že pred miško omedli.

Pa še Cilka
in še Milka,
vse se miške le boji.
Samo striček,
star možiček,
pridno miši nam lovi.

Saj je zmeraj,
tudi včeraj,
striček sam nastavljal past,
in se šesta
in še sedma
ujela mišja je pošast.

Zdaj pa mački,
naši tački,
nekam čudno le se zdi,
da naš striček,
star možiček,
kakor maček sam lovi.

Radovedna
in poredna,
kakor vedno je bila,
saj je danes
videl Janez,
da je nasek vihala.

Kje je miška,
kje zdaj mačka,
kje nastavljena je past?
Mar je mačka,
naša tačka,
z njo požrla tudi past?

Pavle Kernjak

Ž E J A

Cvetica na polju je odprla cvet in že jo je zažejalo. Dvignila je glavo in pogledala proti nebu, a nebo je bilo jasno in sonce je delalo okoli sebe vedno večje ognjene kolobarje in cvetico je še bolj zažejalo. Oh, kako jo je zažejalo!

Povesila je steblo in cvet in liste in zajokala:

»Žejna sem, joj, kako sem žejna!«

Starejše cvetice na poljani so ji odgovorile:

»Napiješ se rose!«

»Česa?« je vprašala cvetica zvedavo.

»Rose se napiješ,« je rekel metulj, ki je priletel k cvetici.

»Kakšna pa je rosa?«

»Kot biser, kot solza, kot kaplja...«

»In kdaj bo prišla ta rosa?«

»Ko pade mrak...«

»A kdaj pade mrak?«

Vsaka travica na poljani je vedela za mrak. Metulj ji ni odgovoril in je odle-tel preko pisanega travnika.

Cvetica pa je čakala mraka.

Žareče sonce je zatonilo za hribe in cvetica si je rekla — nemara prihaja mrak...

Na nebu so se prižgale prve zvezde. Vsa nestrpna je začela klicati:

»Rosa, čuj, rosa!«

Že so priletele kapljice k cvetlici, se sprijele in obesile, ena kaplja na cvet, ena na list in ena na korenine.

»Ste ve rosa?« je vprašala cvetica.

»Rosa smo, seveda smo rosa.«

Cvetica jih je ogledovala. Ali so kot biser ali so kot solza ali kot kaplja?

A že jo je žeja premagala in vprašala je:

»Ali vas lahko popijem?«

»Saj zato smo prišle,« so odgovorile rosne kapljice.

Rosne kaplje so se v luninih žarkih še zadnjič zalesketale, zatrepetale in — cve-tica jih je popila. Popila jih je in se od-žejala.

Za dobro voljo

»Koliko je ura?«

»Zdaj je točno dvanajst.«

»Mislim sem, da je že več.«

»O, pri nas nikdar ni več, ko odbije dva-najst, začnemo spet z eno.«

gre alpinec naravnost proti njemu. Ga bo zalotil? Zadavi ga. Morda sumi kaj? Ne. Če bi sumil, ne bi vdrl v koruzo. »Ko smo pripravljali beg, sploh nismo govorili o tem, da bi vojaki šli za nami v koruzo. Take možnosti sploh nismo upoštevali. V tem smo bili vsi enakih misli...« Šume-nje se je oddaljevalo. Vojak jo je ubral bolj v sredo koruze. Ko je tam opravil svojo nujnost, se je spet vrnil. Dušanu je odleglo.

Zopet mir. Stražar pri uti je negiben. Mitraljezec se naslanja na ograjo. Kampu je kot da ga ni. Na stezi za njivami, čez katere sta se splazila Gato in Štefan, ne zapoje nobena stopinja. Vendar sta tam nekje blizu pod murvami dva, ki nestrp-no čakata prihoda drugih.

Opolnoči alpinec zapusti svoje mesto. Dušan se globoko skloni v rov in z izteg-njeno roko išče Igorjevo. To je znamenje, da je stražar odšel. Zatem pomaga Igorju, da tiho zleze iz rova in mu šepne, kod naj se plazi.

Za Igorjem se prične dvigati Črt. Ko je že spravljal ramena skozi ozko odprtino, telo pa mu je še oklepal rov, ga je zaslišal mitraljezec. Morda ga je vznemiril rahel šum. Zavrtel je reflektor naravnost proti njemu. Dušan in Črt se stisneta z glava-ma k zemlji. Obraza skrijeta k tlom, z lici, obrnjenimi od stolpa. Samo beli obraz bi lahko mitraljezu razkril uganko, ali je v koruzi človek ali žival.

Zaleže bolj mast ali olje?

Maščobe ustvarjajo skupaj s kisikom v človeškem organizmu toploto, dvakrat večjo od toplote, ki jo dajejo beljakovine ali ogljikovi hidrati. Najidealnejše bi bilo, če bi lahko človek zaužil natančno toliko maščob, kolikor potrebuje energije. Ker pa pri tem igrajo veliko vlogo zunanja temperatura in človekove individualne potrebe, je praktično nemogoče določiti, koliko potrebuje človek maščob.

Laboratorijske raziskave so pokazale, da sta mast in olje enake kalorične vrednosti. Toda v človeški prehrani bo to držalo samo tedaj, če lahko organizem enako dobro prebavi olje in mast. Olja so tekoča in to je njihova prednost pred mastjo in maslom. Toda mast se v vodi

na določen način raztopi. Te raztopine imenujejo emulzije, ta proces pa emulgiranje.

Pri prebavi je zelo velikega pomena možnost, da se voda emulgira z maščobami. Jasno je, da imajo v tem primeru prednost tekoče maščobe, ker se lažje emulgirajo. Potemtakem sta glede ustvarjanja energije v zdravem organizmu olje in mast enakovredna. Upoštevati pa je treba, da imajo eni ljudje boljše, drugi slabšo prebavo. Zato imamo opravka z večjim ali manjšim ustvarjanjem zalog maščob v organizmu.

Pri normalni uporabi ni nobene bistvene razlike v biološki vrednosti med posameznimi vrstami maščob.

Pri uporabi večjih količin maščob lahko nastanejo spremembe v gliceridih nako-pičenih maščob. Pri človeku ni moč reči, da povečana količina rastlinskih maščob

manj povzroča kopičenje maščob kot povečana količina živalskih.

Biološka vrednost jedilnih maščob, kakor tudi kopičenje le-teh sta močno odvisna od slehernega posameznika, se pravi od njegove prebave. Potemtakem podcenjevanje posameznih vrst masti, zlasti še svinjske, ni upravičeno.

Da bo perilo lepše in trpežnejše

Perilo sodobne žene je pretežno iz umetne svile, nylona ali trikoja. Kljub temu, da dajemo prednost nylonu, je še vedno zelo cenjeno perilo iz nežnobarvne pralne svile, ki se prijetno nosi in tudi lepo pere. Lepotni učinek in trpežnost tega bomo še povečale, če izdelamo na njem lepe okraske. Take vrste ročno delo smo med vojno in po vojni zaradi pomanjkanja časa in materiala precej opustile, zdaj pa se zopet zelo ceni in zlasti moda upošteva lepo vezenje na perilu in oblekah.

Trajnost perila moremo s pravilnim ravnanjem znatno podaljšati. Tu je predvsem važen način, kako peremo. Nežne tkanine ne prenesejo ostrih pralnih sredstev, prevroče vode, pa tudi ne mencanja in drgnjenja. Najbolje je, da jih narahlo

ožmemo oziroma stiskamo v raztopini mila.

Ker se vedno bolj uveljavlja perilo iz nylona in perlona, je prav, da spregovorimo nekaj besed še o pranju tega.

Čisto nylon-tkanino peremo v topli milnici. Barvaste kose že prej oddelimo za sebe. Perilo samo rahlo gnetemo, nikakor pa ga ne smemo ožemati. Izpiramo ga v topli vodi, nato pa še v hladni, dokler ni čisto. Nylon-tkanino sušimo po možnosti v senci, pod nobenim pogojem pa ne v bližini peči ali štedilnika. Ko se tako perilo posuši, ga ni treba likati.

Tkanine, ki so le deloma ojačene z nylonom, peremo kot vse druge.

Perlon-tkanine peremo prav tako kot nylon v mlačni milnici. Likanje tudi pri tem ni potrebno.

Kako pridobimo prostor v stanovanju

Pomanjkanje stanovanjske površine je dandanes splošen pojav. Zato je treba, da obstoječe prostore čim bolj racionalno izkoristimo in razmestimo vso opremo tako, da bo zavzela kar najmanj prostora.

Pred vsako preureditvijo stanovanja moramo vse kotičke dobro pregledati in proučiti najrazličnejše možnosti za namestitev pohištva. Nato izračunamo tudi prostornino stanovanja. Že na prvi pogled lahko opazimo, da zavzamejo stene največ površine, zakaj nam torej ne bi služile za razmestitev naših stvari.

Najprej bomo n. pr. uredili dnevno sobo, ki je gotovo prenatrpana, posebno če je družina številna. V njej navadno sprejemamo goste in ni redke slučaj, ko se obiskovalec zaradi prenapolnjene sobe skoraj ganiti ne more. Stole bomo v tem primeru vsekakor obdržale, ker morajo stati na tleh, lahko pa bomo mizo, ki nam odvzame ogromno prostora, zamenjale s premično desko, katero po želji lahko dvignemo in pritrdimo ob zid. Če je ne rabimo, jo prekrijemo po možnosti z draperijo, ki ustreza prevleki ostalega pohištva ali zastorom. Namesto velike nepraktične pisalne mize je zelo prikladna omarica s policami za knjige in razne pisarniške predmete, pritrdjena ob steni. Odpira se navzdol, tako da nam njena vratca služijo kot pisalna miza. Nadalje je zelo praktičen tudi viseči bufet, v kateremga zložimo krožnike, čaše, steklenice s pijačo itd. Na prostoru ponovno pridobimo, če pod omarico postavimo stole, dokler jih ne uporabljamo.

Zatem preidemo lahko na spalnico. Ta mora biti že tako enostavna in svetla, zato v njej ne bomo mogle kaj dosti postavljati. Le nočne omarice lahko nadomestimo z ličnimi, lepo zarobljenimi deskami, ki jih čez dan lahko spustimo

ob zidu. Stene spalnice naj ne bodo polne družinskih slik. Za lep okras si nabavimo raje kako umetniško delo in pa dvojce svetilk, ki jih pritrdimo ob stene. Senčniki naj bodo po možnosti premakljivi.

V tako urejenem domu bomo dobili občutek, da so se njegove stene razmaknile, prej utesenjen prostor bo naenkrat postal svobodnejši, v katerem človek ne pogreša več zraka. Te ideje bodo gotovo marsikateri gospodinja pomagale uresničiti to, kar se je zdelo do sedaj nemogoče in neizvedljivo.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Glavobol je navadno znak raznih obolenj

Mnogokrat nas boli glava. Ako vzamemo nato tableto proti glavobolu, je v večini primerov glavobol tudi pri kraju. Na drugi strani pa je zdravljenje glavobola, ki se ponovno pojavi, to se pravi kmalu nato, nepriljubljeno in utegne postati celo nevarno. Utegne se namreč zgoditi, da različne tablete za lajšanje glavobola, ki sicer za kratek čas tudi pomagajo, zabrisajo sliko kake druge resne in nevarne bolezni, ki je lahko tudi dolgotrajna, katere naznanilec pa je glavobol.

V medicini se glavobol pogosto označuje kot eden važnih znakov raznih bolezni. Glavobol je na primer lahko znak obolenja možganov, možganskih oken, oči, vnetja čelnih ali čeljustnih votlin, bolezni živcev, želodca, črevesja, ledvic, krvi, arterioskleroze, raznih zastrupljenj in podobnih bolezni. Nadalje je glavobol

znak raznih vročinskih in infekcijskih obolenj.

Posebno obliko glavobola imenujemo migreno. Napadi glavobola pri migreni so ponavadi posledica zastoja krvi v določenem delu možganov oziroma možganskega ožilja.

Kroničen glavobol, ki ima lahko tako različne vzroke, zahteva navadno točno zdravniško preiskavo, ker le potem, če ugotovimo pravi vzrok, lahko tudi računamo z uspešnim zdravljenjem.

Pogosti nahodi in stalno izločanje iz nosa, vse to da misliti na primer, da je vnetja čelna votlina ipd. Vsem, ki jih muči glavobol, se priporoča, da se dajo pregledati zdravniku, ki jih potem napoti k potrebnemu zdravniku-specialistu za ušesne, očne ali podobne bolezni. Šele nato lahko začnemo z zdravljenjem po zdravniškem navodilu.

PROSTOST

Bili so že več sto metrov od kampa. Tekli niso več, pač pa so naglo hodili. Vse naokrog so bile nizke, prijazne brajde. In trte na ravnini, ki so razpete med murvami bile kakor temne zavese. Prvotno razburjenje se je uneslo. Tudi Marjanu je odleglo. Potem pa se za hip ni mogel znajti, ali so sanje ali je res: te brajde, ta nočni vonj drevja in trav, ta vonj Furlanije, tako različen od vonja kampa. — Ozrl se je nazaj: v smeri proti kampu je bilo vse mirno, kakor da se ni nič zgodilo, tudi streljali niso več, samo močni sij je plaval nad barakami.

»Hitreje!« mu je šepnil Črt. Spet so tekli. Komaj da so videli brajde in nasade breskev in murv, kopajoče se v mesečini. Vse tako lepo in mirno! Marjanu pa je spet tolklo srce. Na široko je odpiral usta in hlatal po nočnem zraku. »Če bi tega zraka ne bilo, bi ne vzdržal.«

Zdaj so naglo korakali. Črt se je malce ustavil, počakal je Ljubu: »Madona, Peter je ostal notri!« »Kaj veš, morda so pozneje ušli!« »Imam malo upanja!« »Kateri je bil Peter?« »Morda trinajsti — — — sami so se zvrstili tam zadaj!« »Da bi bil vsaj deveti!«

»O, tudi če bi bil deseti, bi bilo v redu!«

»A če si deveti ne bi upal ven?«

»Peter bi ga zadavil, samo da bi si utrl pot!« De Črt, trdno prepričan o tem, kar je rekel.

Molčala sta. Čez čas reče Ljubo: »Pa nahrbtniki so ostali notri!« »Kakšna škoda!« »Ob Gatovega sem zadel!« »Jaz tudi. Zakaj, vraga, ga nisem potegnul ven!«

Hodili so naglo in brez oddiha. Marjan se je držal za srce: še vedno mu je tolklo in žeja ga je mučila. Segel je pod trs in otipal droben grozd. Skoraj zrele, črnike, majhne jagode so ga osvežile. Potem je spet in spet kradoma segal pod trs. Če ni takoj zagrabil grozda, je hitel kar naprej, zakaj za tipanje in iskanje ni bilo časa.

Dušan, ki je hodil spredaj z Igorjem, ga je počakal.

»Zakaj si pri luknji tako šumel?« »Saj so drugi tudi!« »Zakaj si pa ti?« »Živci,« vzdihne Marjan. »Vraga živci, strahopetnost!«

Marjan je obmolnil. Nenadne spremembe, prostranstvo in vonj pokrajine ga je prevzel; zdaj pa ga je očitek potlačil.

(Se nadaljuje)

Nato tišina. Črt z gornjimi zobmi stisne spodnjo ustnico in se počasi odplazi po razoru. Dušan sklene, da naslednjega spusti ven šele čez četrto ure. »Naj se mitraljezec pomiri. — Škoda, da si nismo nataknili črnih mask na obraz. Pomagale bi nam!«

Poišče Ljubovo roko. Ljubo zadene ob Gatov nahrbtnik, ki še vedno leži na dnu rova. Ko se preriva skoz odprtino — spet rahel šum. Mitraljezec vznemirjen zavpije:

»Chi va là?«
Tišina.
»Chi va là?«
Morda je mitraljezec mislil, da se nekdo približuje kampu.
Spet molk.
Čez nekaj časa se Ljubo odplazi.
Dušan se stiska nad luknjo: »Šest nas je že zunaj! Spet čakajmo, da se vse pomiri.«

Sedmi, Marjan, je spočetka lezel brez šuma. Saj se je ves večer pripravljaj na to. Ko je bil s pol telesa zunaj, z drugo polovico pa se je še izvijal iz tesnih spon rova, ga je osvetlil mitraljezec in spet zavpil:

»Chi va là?«
V tistem hipu se Marjan ni obvladal. Morda zaradi nenadne vznemirjenosti ob klicu stražarja, morda zaradi nenadnega nepremagljivega strahu, morda zaradi živčne napetosti iztegne roko in zadene ob koruzno steblo, ki zašumi.

»All'armi!« začne vpiti mitraljezec.
»All'armi!«
Iz rova se začne dvigati Vojo. Spet rahel šum.
Trije strelji iz stolpa odjeknejo v noč. Nekaj hipov popoln molk.
Vsi: Dušan in kolona so kot ukopani. Nato se Dušan skloni v jamo in ponuja roko devetemu:

»Naprej!«
— — —
»Naprej! Nič ni! Čez strelja!«
Iz jame pa ni ne glasu ne roke. »Take stvari se v življenju samo enkrat dogodijo, da se ti ponuja prostost,« si misli Dušan in se globoko sklonil v jamo: skoraj se prevesi vanjo, tiho kliče, išče roko...
Spet padejo strelji.
Dušan se odtrga od luknje in splazi za ostalimi.

Strelji odmevajo v noč. Močni reflektorji začno kot dolge nervozne roke tipati po spečih poljih. Kampo je ves v siju, kakor razsvetljeno mesto v noči. Čez polja in vinograde pa v senci murv in trt izmenoma zdaj tečeta in zdaj hodita dve temni skupini: V prvi sta Štefan in Gato, v drugi pa Dušan, Igor, Črt, Ljubo, Marjan in Vojo. Prva dva ne vesta za druge, drugi ne vedo, ali je še kdo za njimi. »Morda pa jim je uspelo pozneje!«

V kampu se je Samo prebudil po prvih streljih:
»Fantje, zdaj pa vem, zakaj smo peli!«

Padajoča rentabilnost pitanja je vzrok nazadovanju prašičereje

Rentabilnostni račun pitanja prašičev po kmetijskih obratih, ki imajo uvedeno naglo pitanje prašičev, je pokazal, da znaša teoretična razlika med doseženim izkupičkom in med proizvodnimi stroški pri 100 kilogramov težkem pitancu le 80 šilingov v dobro proizvajalca. V kalkulacijo so bili vzeti naslednji predpogoji:

1. Kmetijski obrat se preusmeri na naglo pitanje prašičev, s katerim spita 20 kg težkega pujska v 3½ mesecih na 100 kg žive teže. Razen beljakovinskih koncentratov (ribja moka, krmni kvas in klockove tropine) pridelava vso krmo doma, pri čemer ima pridelke žita in krompirja visoko nad povprečjem, kar pomeni, da so proizvodni stroški krompirja in koruze znatno nižji od njihove tržne cene.

2. Vzreja pujskov in s tem povezani riziko se je v kalkulaciji prepustil vzreja-

liščem in je bilo vzeto v račun, da se kupi 20 kg težki pujsek po 17 šil. za kg.

3. Prodajna cena pitancev mora znašati 12 šil. za kg.

Če upoštevamo, da smemo v tem najidealnejšem primeru računati le z 80 šil. zaslužka, potem vidimo, da v povprečni prašičereji, pri visokih cenah beljakovinskih koncentratov in nihajočem povpraševanju in ceni za pitance zaslužka pri pitanju prašičev večinoma ni. Ta teoretični zaslužek 80 šil. na pitanca je prenizek, da bi v praksi kmetovanja in pitanja pokrili riziko, ki ga v predhodni kalkulaciji ni mogoče upoštevati. Že slaba letina krompirja, ki povzroča višje proizvodne stroške krompirja in dokup krmnega ječmena in koruze na trgu, lahko postavi kalkulacijo na glavo. Drugi riziko je v tem, da s krmo ne nosimo mesa na prašiča, temveč da je ustvarjanje mesa iz krme odvisno od drugim predvsem od sposobnosti prašiča za prebavo, načina vzreje v prvih tednih in od njegovega zdravja.

Število plemenskih svinj pada

Za prašičerejo se pogoji pri nas slabšajo. Sedanje cene krmil po eni strani in fiksirane cene od 12.50 do 13.50 šil. za intervencijske nakupe na dunajskem tržišču po drugi strani nikakor ne dajejo pobude za pitanje prašičev. To očitno potrjuje nazadovanje števila plemenskih svinj. Medtem ko so v državnem merilu 3. junija lani našli 285.369 plemenskih svinj, so jih letos 3. junija našli le še 252.296. Padec števila plemenskih svinj v teku enega leta znaša 12 % in je za 6.5 % nižji

od leta 1953, ko je bila rentabilnost pitanja najslabša. Podobne rezultate kaže tudi primerjava brejih plemenskih svinj.

Še bolj neugodno se razvija prašičereja pri nas na Koroškem. Medtem ko je v državnem merilu število plemenskih svinj do lani poleti naraščalo in je šele v zadnjem letu padlo pod število v poletju 1953. leta, pada število plemenskih svinj na Koroškem že od leta 1953 neprestano. Primerjava junijskih štetij kaže v 1953. letu 24.354 plemenskih svinj, letos pa 22.194, kar predstavlja v zadnjih 4 letih padec za 9.2 %, nasproti lanskemu junijskemu štetju pa padec za 7.5 %.

Ta razvoj ni nič drugega kakor posledica nesorazmerja med proizvodnimi stroški in povprečnimi odkupnimi cenami pitancev po eni in nezanesljivosti pravočasnega odkupa in neenakih cen na drugi strani. Nezanesljivost odkupa in neenake cene zelo poslabšajo razmerje med proizvodnimi stroški in povprečno odkupno ceno. Kdor mora 100 kg pitanca krmiti še 14 dni ali 3 tedne, preden najde zanj kupca, ni samo ob zaslužek, temveč utrpel pri pitanju in ceni zgubo. Z zgubo pa nihče noče in ne more delati, zato je tudi kmetu ni prisoditi.

Poprava napak v politiki cen je za kmeta življenjska potreba

Razvoj v prašičereji zadnjih let kaže, da dosednji ukrepi za stabilizacijo domače prašičereje in zadovoljive oskrbe prebivalstva s prašičjim mesom, ne da bi bili odvisni od uvoza, ne odgovarjajo. Pristojni krogi morajo presoditi, na kakšen način bo mogoče spraviti prašičerejo spet v rentabilne vode. Menimo, da ni dovolj, če se v tem položaju poskuša kmetovalce potolažiti s tem, da bo zaradi pričakovane pičle ponudbe pitancev v prihodnjem letu cena porasla na višino, ko bo pitanje spet rentabilno. Naše izkušnje so drugačne. Čeprav je na Dunaju dogovorjeno, da prične kmetijsko ministrstvo dovoljevati uvoz pitancev šele, če je povprečna cena narasla na 13.50 šil., to legi Koroške in možnostim za vnovčenje ne odgovarja. S Koroške je pot na Dunaj dolga. Stroški prevoza in zaslužek prekupčevalca zna-

šata v povprečju 1.50 šil. na kg. Torej tudi v najboljšem primeru s to ureditvijo dunajska cena ni taka, da bi bila rentabilnost pitanja prašičev pri nas boljša, kakor smo jo uvodoma zračunali. Dočim prideta nižjeavstrijski in zgornjeavstrijski kmet še nekako na svoj račun, dela koroški kmet pri prašičereji z zgubo.

Prašičereja pa je po drugi strani nujnost našega kmetijstva, kajti sedaj, ko tudi pridelovanje trznega krompirja ni več rentabilno, ima naš kmet v svoji tržni proizvodnji poleg lesa le še mleko in meso. Mleko pridelava predvsem iz trave in sena, okopavine pa mu morajo predelati v meso predvsem pitanci. Ker pa poljska proizvodnja brez krompirja kot okopavine pri nas takorekoč ne gre, je zboljšanje cene in zanesljivost pravočasnega odkupa vprašanje, ki je za koroškega kmeta naravnost življenjskega pomena. Ustrezna rešitev tega vprašanja pomeni dvig njegove kupne moči in gospodarske stabilnosti, na katerih mora imeti tudi skupnost interes.

Blaž Singer

Mehanizacija kmetijstva še vedno narašča

V prvem polletju preteklega leta je avstrijsko kmetijstvo izdalo za nakup traktorjev 224 milijonov šilingov. Letos je v prvem polletju narasel ta izdelek na 348 milijonov šilingov. Ta znesek predstavlja vrednost 29.000 prašičev po 100 kg ali 183.158.000 l mleka. Za lažjo primerjavo bodi povedano, da je avstrijsko kmetijstvo v mesecih januar in februar prodalo na trg skupno komaj 182.100.000 l mleka.

Kako dolgo bomo lahko še prenašali sedanjí tempo mehanizacije, če se ne bodo v kratkem ustvarili pogoji za njeno rentabilnost?

Delo okoli jesenske setve je pred nami

Komaj smo spravili zadnji snop z njive, že moramo misliti na jesensko setev. Pri tem pa se pogosto sprašujemo, zakaj še vztrajamo pri jesenski setvi, ko nam ozimine premnogokrat slabo prezimijo ali pa dajejo le slab pridelek in ko je temu nasproti poenostavitve in časovna razdelitev dela osnovna zapoved v rastlinski proizvodnji. Vsak za sebe premišljujemo, kako bi delo poenostavili, kako bi s pičlo delovno silo bili kos bremenu, ki nam ga nalaga ravno ozimno žito, ko nam rž in velikokrat tudi pšenica skoraj vedno poležeta in jih je le redko kje mogoče požeti s strojem. Pri vsem tem pa so donosi predvsem rži tako nizki, da komaj pokrijejo proizvodne stroške.

Kakor vsaka stvar, imajo tudi ozimine poleg lastnosti prednosti, če odpravimo napake, ki smo jih doslej stopostoma delali. Pri pravočasni setvi in posejane v dobro obdelano in oskrbovano zemljo dajejo ozimine 20 do 50 % višje pridelke na zrnju in slami, kakor pa jarine v istih pogojih. Pravočasna setev omogoča, da se žito v jeseni močno vkorenini in razraste. Ne od gostote, temveč od pravočasne setve, ki omogoči močan razrast, je odvisno, ali bo žito dovolj gosto. Pogrešeno je zato pri nas mnenje, da mora pšenica priti v zemljo samo tako zgodaj, da v jeseni še vzklije. Čeprav za čas setve ni tako občutljiva ko rž, ljubi tudi pšenica zgodnjo setev, da se — kakor rž — močno vkorenini in razraste. Potem tudi dobro prezimi.

Glavno za uspeh ozimin je, da pridejo zgodaj v zemljo in da gredo močno obraščene v zimo pod snežno odejo. S samo rano setvijo in dobro pripravo zemlje pa popolnega uspeha še ne bomo dosegli. Skrbeti moramo tudi za dobro seme in odgovarjajočo sorto za naše podnebje. Pri izbiri semena moramo biti previdni. Mnogokrat se dogaja, da uporabljamo več let, včasih celo desetletja isto seme, ki polagoma odstopa od sortne lastnosti in degenerira — propade. Predvsem pri rži, ki je tujeprašna, bi morali seme menjati vsaj vsako tretje leto, še bolje pa vsako leto sproti. V našem območju, ki ima dolgo in česče hudo zimo s hitrimi temperaturnimi spremembami, sejemo le sorte, ki dobro prezimijo in ki niso občutljive za

snežno plesen in rjo. Samo zdravo in močno seme da močno rastlino. To seme pa lahko dobimo samo v zadržgah, ki dobavljajo priznane, prečiščene in razkuženo seme. Kar tiče sort, se držimo pravila: preizkušene sorte sejemo lahko na veliko, nove sorte pa sejmo samo v poskusih.

K dobro obdelani zemlji in izbranemu semenu spada pravilno gnojenje. Mlade rastline se ne morejo zadovoljivo razviti, če v zemlji ni dovolj hranilnih snovi, predvsem fosforja in kalija. Pri nas je še vedno v navadi, da oziminam izdatno gnojimo le s hlevskim gnojem. To pa je v našo škodo. Ozimine sejemo v okopavine ali v deteljišča, za katerimi gnojenje s hlevskim gnojem ni potrebno, pač pa gnojenje s Thomasovo moko in kalijevo soljo. Le tam, kjer je zemlja res revna na humusu, je treba dati oziminam, predvsem ječmenu in pšenici, v kolikor ne bi sledila detelji, hlevski gnoj.

Rastlina zahteva največ in hitro dostopno hrano v rani mladosti, ko poganja prvo bilko in korenine. Če smo zamudili ta trenutek, se bo le slabotno razvijala, pa čeprav pozneje nudimo obilo hrane. Zato oziminam Thomasovo moko in kalijevo sol že v jeseni! Če je dobila rastlina v jeseni dovolj fosforja in kalija, bo učinkoval tudi nitramoncal spomladi. Če pa teh gnojil ni dobila, je tudi nitramoncal spomladi vržen stran. Gnojenje s 600 kg Thomasove moke in 250 do 300 kg kalijeve soli daje rastlini potrebno jakost in odpornost proti pozehi. Več je v zemlji rastlini dostopnih hranilnih snovi, višji je odstotek sušine v rastlini. Od odstotka sušine pa je odvisna odpornost proti pozehi.

Ako bomo izpolnili vse pogoje in dali dobremu semenu ozimin dobro pripravljeno zemljo in nudili dovolj hranilnih snovi v obliki umetnih gnojil, ki jih še zmiraj uporabljamo v premajhni količini, bo polna kašča, njiva pa rano prosta za pridelovanje beljakovinske krmne za jesenske in zimske mesece. Slamo pa bomo uporabili za nastilj, da bo dovolj gnoja za obogatitev zemlje s humusom.

Ferdo Hobel

Delovne nezgode je treba pravočasno prijaviti

Po splošnem zakonu o socialnem zavarovanju (ASVG) je delodajalec dolžan, da v teku 5 dni prijavi vsako delovno nezgodo, ki se je pripetila na njegovem obratu in pri kateri je utrpel človek poškodbe, na katerih boleha več kot 2 dni. Prijavo je treba napraviti pri občini, in sicer na posebnem formularju v treh izvodih. Občina posreduje prijavo na pristojno mesto. Neupoštevanje tega določila je kaznivo, poleg tega pa lahko povzroči stroške zdravljenja, ki jih drugače nosi zavarovalnica.

Plemenski sejem v St. Vidu

V petek, dne 14. septembra bo v St. Vidu ob Glini plemenski sejem za govejo živino marijadvorske pasme. Na sejmu bo prignanih 70 plemenskih bikov in 70 visokobrežnih krav in telic.

Pričetek sejma ob 9. uri.

Krma kot vzrok jalovosti

Vzroki jalovosti krav in kobil, slično pa tudi ovac, koz in prasic, so različni. Pomembno vlogo igra pravilna prehrana z dovoljno količino vitaminov, med njimi tudi plodilnega vitamina E, ki ugodno vpliva na tvorbo plodilnih hormonov. Krma mora vsebovati tudi rudninske soli in druge sestavine z dovoljno količino kalorij, da živali ne stradajo. Posebej je treba omeniti mikroelement kobalt, ki ga najdemo v vitaminu B12 in solni kislini.

V zimskem času vsebujejo suha krmila zlasti po slabih letinah manj rudninskih soli, vitaminov in lahko prebavljivih beljakovin, zaradi česar popušča v zimskih

in zgodnjih spomladanskih mesecih hormonska nagnjenost za pojav gonjenja. Tak začasen primer neplodnosti krav opazamo največkrat pri skromno krmljeni živini malih kmetov in batarjev, sem in tja pa tudi na velikih posestvih, kjer je krma enostranska.

Kjer zasumimo pomanjkanje vitaminov v prehrani samic, tam lahko poskušamo doseči pojav gonje s pokladanjem kaleče pšenice ali kalečega ovsa in zelene krme ali vsaj dobrega sena. Ponekod uporabljajo pri jalovkah razna hormonska sredstva. Vendar ta način odpravljanja jalovosti še ni docela dognan.

Finančni uradi zahtevajo:

Popis zemljišč

Z veljavnostjo od 1. januarja 1956 bo na novo ugotovljena enotna vrednost (Einheitswert) kmetijskega in gozdnega premoženja ter zemljiške posesti, ki ne služi kmetijskim ali gozdarskim namenom (zemljišča najemniških hiš, trgovin in dr.).

V izvajanju ugotavljanja enotne vrednosti zemljiške posesti so pričeli finančni uradi razpošiljati **modre formularje za opis zemljišč** (Grundstücksbeschreibung) z naročilom, da jih je treba v teku enega meseca po sprejetju vrniti izpolnjene in podpisane. To naročilo je treba vzeti resno in sicer ne samo zaradi tega, ker je neizpolnitev formularja kazniva, temveč tudi zaradi tega, ker se bo po njem rav-

nala višina bodoče vrednosti in s tem v zvezi tudi višina davkov v prihodnjih letih, če ne desetletjih.

Ta opis zemljišč se ne nanaša na kmetijska in gozdna zemljišča, temveč na zemljišča, ki so zazidana s stanovanjskimi poslopji, in na stanovanja v teh. Osnovo za enotno vrednost kmetijskih zemljišč bodo dale preiskave zemlje, ki jih je finančni urad delal v preteklih letih, za gozdna zemljišča pa popis gozda (Waldbestandsaufnahme).

V primeru nejasnosti pri izpolnjevanju formularjev oz. pri popisu zemljišč se obrnite na Slovensko kmečko zvezo v Celovcu.

Komisija FAO je zasedala v Jugoslaviji

Zahodnonemška delegata nista prenesla krvave resnice

Delovna skupnost mednarodne organizacije FAO za urejanje hudournikov in borbo proti plazovom si je za svoje tretje zasedanje izbrala letos Jugoslavijo. Na nedavnem zasedanju v Sloveniji so sodelovali zastopniki enajstih držav, med njimi tudi šef avstrijske hudourniške službe Jaksche. Na konferencah so razpravljali o zavarovanju rečnih dolin nad hidrocentralami, o pašništvu in plazovih ter med drugim sklenili, da bodo okrepili delo za strokovni slovar z mednarodnimi oznakami ter izmenjavali publikacije in izkušnje pri univerzitetnem delu. Obšli so tudi velik del hudourniških predelov v Jugoslaviji ter si ogledali mnogo hudourniških pregrad in zavarovalnih nasadov. V svojih ocenah so se zelo pohvalno izražali o vzorni organizaciji zasedanja in strokovnem delu jugoslovanskih gozdarjev, elektroinženirjev, hidrologov in agronomov ter poudarjali, da so za odlični

tehničnimi deli povsod videli tudi jugoslovansko srce.

Na zaključnem sprejemu na Bledu sta manjkala samo zastopnika Zahodne Nemčije, ki sta že tri dni pred tem nepredvideno odpotovala, in to takoj po obisku skupine pri spomeniku žrtvam krvavega fašističnega divjanja pri Urhu. Ljubljanski list »Tedenska tribuna« je o nenadnem odhodu obeh zahodnonemških delegatov zapisal: Čeprav niti obisk (pri Urhu) in niti pojasnilo nista bila najmanj naperjena proti nemškemu narodu, ampak le proti zločinom njihovih nacistov in naših kolaboracionistov, sta bila morda prizadeta, saj je bil eden med njima nekoč tako blizu Goebbelsu, da še danes ne more dobiti v Nemčiji univerzitetne stolice. Sicer pa imajo nedvomno Nemci še veliko drugih strokovnjakov, ki bodo skupno z jugoslovanskimi in ostalimi sodelovali pri vprašanjih hudourništva in zaščite proti plazovom.

Narodi se morajo seznaniti z vlogo OZN

Mednarodno združenje za OZN ob 10-letnici ustanovitve

V soboto se je začelo v Ženevi v Palači narodov zasedanje mednarodnega združenja za Združene narode. To zasedanje je obenem tudi jubilejno zasedanje ob 10-letnici ustanovitve združenja. Zasedanje je začela predsednica združenja, siamska predstavnica ga. Pibulsongram, ki je v svojem pozdravnem govoru poudarila pomen združenja za seznanitev narodov s smotri in dejavnostjo Združenih narodov. Predstavniki Švice je prebral tudi pismo generalnega sekretarja OZN Hammarskjolda, v katerem le-ta pozdravlja zasedanje, rekoč, da Združeni narodi ne bi mogli uspevati, če narodi ne bi bili obveščeni o njihovih problemih in uspehih.

Zasedanje so pozdravili tudi zastopniki mednarodne organizacije dela, UNESCO, svetovne zdravstvene organizacije in drugih specializiranih agencij OZN.

Na dnevnem redu plenarnih sestankov tega zasedanja so razprave o razorožitvi, varnosti in mirnem reševanju sporov. Gospa Rooseveltova je pripravila razpravo o temi »Združeni narodi in pomen javnega mnenja«, britanski zastopnik pa o mirroljubni uporabi atomske energije. Nadaljnje razprave so posvečene še ekonomskemu in socialnemu sodelovanju ipd.

Zasedanje dela v več komisijah: ekonomsko-socialni, politični in pravni, komisiji za izobraževanje in komisiji za programe.

Morilec ptujskega patra obsojen na smrt

Pred okrožnim sodiščem v Mariboru je bila minuli ponedeljek obravnava proti morilcu, ki je v začetku avgusta na grozoten način s sekiro umoril patra Alojzija Goloba — gvardijana minoritskega samostana v Ptuj.

Kakor znano, so skušali nekateri klerikalni listi pri nas in vatikansko glasilo izkoristiti tudi ta gnusni zločin za gonjo proti Jugoslaviji, češ da gre za politični umor in da se jugoslovanski varnostni organi ne bodo potrudili, da bi izsledili storilca.

Že po nekaj dneh so bili klevetniki postavljeni na laž. Jugoslovanskim varnostnim organom je hitro uspelo ugotoviti, da je patra ubil samostanski strežnik Janez Mohorko. Morilec je tudi na obravnavi pred petčlanskim senatom priznal umor in tatvino 160 000 dinarjev. Obravnavi, ki je trajala cel dan in pozno v noč, je prisostvoval tudi mariborski škof dr. Držečnik s svojim tajnikom ter več ptujskih minoritov in drugih duhovnikov. Na temelju morilčevega priznanja in po zaslišanju treh patrov, samostanske gospodarske pomočnice ter brata in sestre obtoženca je sodišče po več ko enournem posvetovanju spoznalo obtoženega Janeza Mohorko za krivega zahrbtnega umora iz pohlepa po denarju in ga obsodilo na smrtno kazen.

S hitro pojasnitvijo ptujskega umora in s kaznijo, ki jo je zločinec prejel, so laži in klevete o »političnem umoru« postavljene v pravo luč. V čudni luči pa so slej ko prej še naše varnostne oblasti, ki storilcev dejansko političnih zločinov, kakor sta razstrelitev velikovškega spomenika ali pa napad na ljubljanskega kanonika dr. Arnejca v Žrelcu, še vedno niso odkrile in postavile pred sodišče.

7,494.800 šilingov dnevnih dajatev

Socialni minister Proksch je ob otvoritvi novega ambulatorija na Zgornjem Avstrijskem zavzel v svojem govoru tudi stališče do izdatkov bolniških blagajn. Med drugim je v tej zvezi navedel naslednje podatke:

V letu 1955 so bolniške blagajne dnevno izdale za različne dajatve 7,494.800 šilingov. Od tega je odpadlo na bolniške podpore 1,323.600 šil., na prispevke za bolnišnice 1,497.900 šil., na zdravnike 2,181.500 šil., na podpore za matere 312.900 šil., na ortopedske potrebščine 137.300 šil. in na zdravila 1,157.900 šilingov.

Izdatki za dajatve zavarovancem so se od leta 1937 do 1954 zvišali od 60,6 % na 63,3 % dohodkov bolniških blagajn, izdatki za svoje zavarovancev pa od 10,5 % na 20,2 % dohodkov. Torej so se skupni izdatki za različne dajatve zvišali od 71 % dohodkov v letu 1937 na 83,5 % v letu 1954. Prispevek bolniških blagajn za svoje zavarovancev pri oskrbi v bolnišnici se je od 0,79 % dohodkov leta 1937 zvišal v letu 1954 na 6,2 %, medtem ko so se izdatki za zdravila v istem razdobju povečali od 10,6 na 15,2 %. Poleg tega

pa se je bistveno povečalo tudi število zdravil, ki jih zdravnik lahko predpiše na račun bolniške blagajne: leta 1937 jih je bilo le okoli 400, danes pa znaša njih število 4734 in jih je samo še 8, ki jih zdravnik bolniški blagajni ne sme zaračunati.

Zgornjeavstrijska bolniška blagajna bo še letos začela graditi nov ambulatorij v Linzu, ki bo opremljen z vrsto najodobnejših naprav za zdravljenje nevarnih bolezni. Tako bo razpolagal linški ambulatorij tudi z izotopsko postajo ter s tako imenovanim »kobaltovim topom«, ki predstavlja najmodernejšo napravo za boj proti raku.

Še nad 65.000 brezposelnih

Koncem avgusta t. l. je znašalo število prijavljenih brezposelnih še 65.332 oseb, od teh 25.569 ali 39,1 % moških. Napram stanju koncem letošnjega julija se je število torej znižalo za 2750, kar pomeni padec števila brezposelnih v enem mesecu za 4 odstotke. Primerjava s tozadevnimi podatki iz leta 1955 pa kaže, da je bilo koncem letošnjega avgusta za 115 brezposelnih manj kot istega časa lani.

Po posameznih zveznih deželah se je število brezposelnih v avgustu t. l. spreminjalo takole: na Dunaju so koncem avgusta našli še 29.228 brezposelnih, kar pomeni, da se je njih število od konca julija znižalo za 1784 oseb; Nižja Avstrija 12.009 (—351), Štajerska 7583 (—6), Zgornja Avstrija 9008 (—236), Koroška 2401 (—86), Tirolska 1908 (—33), Salzburg 1713 (—136), Gradiščanska 1093 (—23) in Vorarlberg 389 (—85).

Visoko število delovnih nezgod v kmetijstvu

Kmetijsko-gozdarski socialni zavarovalnici so meseca julija prijavili 6050 delovnih nesreč, dočim so jih v istem mesecu lani prijavili 5512. V prvih sedmih mesecih letošnjega leta so prijavili 33.410 delovnih nezgod v kmetijstvu, kar je za 2195 primerov več, kakor v istem časovnem razdobju lani.

Znižane vozne cene na dunajski jesenski velesejem

Za obisk dunajskega velesejma, ki traja od 9. do 16. septembra 1956, so za obiskovalce, ki se izkažejo z velesejmsko izkaznico, voznje na vseh železniških progah v vseh razredih in vrstah vlakov znižane za 25 %. Prav tako so za 25 % znižane cene tudi na vseh na Dunaj vozečih javnih in privatnih avtobusih. Znižana voznja na Dunaj velja od 4. do 16. septembra, za povratek pa od 9. do 21. septembra. Pri voznji z vlakom je treba kupiti na vstopni postaji povratno karto ter pustiti opremiti velesejmsko izkaznico z dnevnim žigom postaje tako pri pričetku voznje, kakor tudi pri povratku. Pri avtobusnih voznjah mora potnik kupiti celo karto, pri povratku pa pokazati vozni listek ter velesejmsko izkaznico, nakar dobi za povratek za 50 % znižano vozno karto.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

Sobota, 8. september:

5.35 Kmečka godba — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 10.00 Gospodinjski magacin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.30 Pozdrav nate — 15.30 Podeželjski zvoki — 16.15 Odlični izbor — 20.15 Tujski promet — glasbena veseliga.

Nedelja, 9. september:

6.10 Veseli zvoki z gora — 7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo — 8.05 Oddaja za kmete — 9.00 Dobro razpoloženi v nedeljo dopoldne — 11.05 Veselo petje — veselo igranje — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Glasbeno srečanje dežel — 19.00 Nedeljska športna poročila. 19.45 Z dobro voljo — 20.15 Z zibajočim se konjem v neonski luči.

Ponedeljek, 10. september:

5.35 Kmečka godba — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Zapiski iz domovine — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magacin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila, objave. Solistična ura (slov.) — 16.00 Podeželjsko kolo — 18.45 Za našo vas (slov.) — 20.15 Igra plesni orkester radia Avstria.

Torek, 11. september:

5.35 Glasbena budnica — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Bolnišnica od danes — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magacin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila, objave. Zdravniški vedež (slov.) — 16.00 Vesela glasba — 19.15 Za vas, gospa — 20.15 Operni koncert.

Sreda, 12. september:

5.35 Kmečka godba — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Iz ženskega sveta — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magacin — 11.00

Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila, objave. Operne arije (slov.) — 16.00 Glasba iz filmov — 18.45 Okno v svet (slov.) — 20.15 Zvoki iz goratega sveta.

Četrtek, 13. september:

5.35 Glasba napravi dobro voljo — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Avstriji v inozemstvu — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magacin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila, objave. Literarna oddaja (slov.) — 16.00 Glasba iz vsega sveta — 18.45 Oddaja za kmete — 20.15 Akustični kabaret.

Petek, 14. september:

5.35 Kmečka godba — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Domovina in čas — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magacin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila, objave. Trdi orehi (slov.) — 16.00 Vedno veselo — 18.45 Slovenske narodne pesmi — 20.15 Klasi v radiu.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 8. september:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 11.05 Malo za staro in malo za mlado — 12.00 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.30 Tedenski športni pregled — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 16.20 Koncert po željah — 17.15 Zabavna in plesna glasba — 18.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 20.00 Veseli večer.

Nedelja, 9. september:

6.00 Pisana vrsta domačih pesmi in napevov — 7.35 Zabavne melodije — 8.35 Pod vaško lipo (pisana vrsta slovenskih narodnih pesmi, izvajajo različni ansambli) — 13.30 Za našo vas — 14.15 Želeli ste — poslušajte! 16.45 Veseli zvoki — 17.00 Promenadni koncert — 18.00 Smrt trgovskega potnika (radijska igra) — 20.00 Operni koncert — 21.00 Športna poročila.

Ponedeljek, 10. september:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 11.05 Opoldanski koncertni spored — 7.10 Za dom in žene — 12.00 Slovenske narodne pesmi — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Pisan spored zabavnih melodij — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 16.20 V svetu opernih melodij — 17.15 Zabavna in plesna glasba — 18.45 Kulturni obzorik — 20.00 »Praška pomlad« s festivala.

Torek, 11. september:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 8.00 Vokalni koncert skladb jugoslovanskih avtorjev — 8.50 Od melodije do melodije — 12.00 Melodije iz filmov in glasbenih revij — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.30 Za dom in žene — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 15.35 Slovenske narodne pesmi — 18.00 Športni tednik — 20.00 Slovenske narodne pesmi.

Sreda, 12. september:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 11.05 Simfonični plesi — 11.50 Za dom in žene — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Igra kmečka godba — 13.15 Melodije za razvedrilo — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 16.20 Popoldanski koncert — 17.15 Zabavna in plesna glasba — 18.15 Iz solistične glasbe — 18.45 Otroška ohromelost — 20.00 »Rigoletto« — Verdijeva opera v 4 dej.

Četrtek, 13. september:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 12.00 Popularne melodije iz orkestralne glasbe — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 V veseljem ritmu — 13.35 Od arije do arije — 14.30 Turistična oddaja — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 15.35 Slovenske narodne pesmi — 16.20 40 minut s solisti — 17.15 Zabavna in plesna glasba — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov.

Petek, 14. september:

5.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.10 Zabavni zvoki — 8.00 V pesmi in plesu po Jugoslaviji — 8.50 Vedre melodije — 11.05 Popevke in ritmi — 11.50 Za dom in žene — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 15.35 Pojeta ženski in mešani zbor — 16.20 Popoldanski koncert — 18.50 Družinski pogovori — 20.00 S seminarja moderne glasbe v Darmstadtu.